

Utjecaj engleskoga jezika na jezik romanā Dubravke Ugrešić

Sponza, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:629689>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MATEJA SPONZA

UTJECAJ ENGLESKOGA JEZIKA NA JEZIK ROMANĀ DUBRAVKE UGREŠIĆ

DIPLOMSKI RAD

Pula, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MATEJA SPONZA

UTJECAJ ENGLESKOGA JEZIKA NA JEZIK ROMANĀ DUBRAVKE UGREŠIĆ

DIPLOMSKI RAD

JMBAG: 0009074833

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost - Talijanski jezik i književnost

Predmet: Jezično savjetništvo

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentorica: doc. dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta

Pula, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Mateja Sponza, kandidatkinja za magistru (edukacije) hrvatskoga jezika i književnosti i talijanskoga jezika i književnosti ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskoga rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranoga rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, 2022. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Mateja Sponza, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *Utjecaj engleskoga jezika na jezik romanā Dubravke Ugrešić* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskoga djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
2. JEZICI U KONTAKTU	2
2.1. VELIKI I MALI JEZICI	5
3. JEZIČNO POSUĐIVANJE	7
3.1. VRSTE JEZIČNOGA POSUĐIVANJA	9
3.2. STUPNJEVI JEZIČNOGA POSUĐIVANJA	10
4. ANGLIZMI U HRVATSKOME JEZIKU	12
4.1. ANGLIZAM ILI ANGLICIZAM?	14
4.2. PIDŽINIZACIJA I <i>HRENGLESKI, ANGLOKROATSKI</i>	15
4.3. PURIZAM U HRVATSKOME JEZIKU	18
5. UTJECAJ ENGLESKOGA JEZIKA NA JEZIK ROMANĀ DUBRAVKE UGREŠIĆ	21
5.1. PRILAGODBA ANGLIZAMA U HRVATSKOME JEZIKU	23
5.1.1. ORTOGRAFSKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	24
5.1.1.1. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA PREMA IZGOVORU MODELA.....	26
5.1.1.2. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA PREMA ORTOGRAFIJI MODELA ..	27
5.1.1.3. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA KOMBINACIJOM IZGOVORA I ORTOGRAFIJE MODELA	29
5.1.1.4. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA POD UTJECajem JEZIKA POSREDNIKA	29
5.1.2. FONOLOŠKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	30
5.1.2.1. NULTA ILI POTPUNA TRANSFONEMIZACIJA	32
5.1.2.2. KOMPROMISNA ILI DJELOMIČNA TRANSFONEMIZACIJA.....	33
5.1.2.3. SLOBODNA TRANSFONEMIZACIJA	34
5.1.3. MORFOLOŠKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	34
5.1.3.1. IMENICE	35
5.1.3.2. GLAGOLI.....	38
5.1.3.3. PRIDJEVI	40
5.1.3.4. PRILOZI.....	42
5.1.4. LEKSIČKO-SEMANTIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	42
5.1.4.1. NULTA SEMANTIČKA EKSTENZIJA.....	44

5.1.4.2. SUŽENJE ZNAČENJA.....	46
5.1.4.3. PROŠIRENJE ZNAČENJA	48
5.1.5. LEKSIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	50
5.1.6. SINTAKTIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA	61
6. ZAKLJUČAK	67
7. LITERATURA	69
SAŽETAK	73
SUMMARY	74

1. UVOD

Svaki jezik ima potrebu za novim riječima. Najčešće je to izraženo kada u jezik treba ući naziv za neki novi predmet ili pojam. Danas će se termini za nove predmete ili pojmove većinom tražiti u engleskome jeziku zbog njegove raširenosti i popularnosti.

*Posuđivanje riječi iz kojeg drugog stranog jezika najjednostavniji je i najčešći postupak stoga što se uvođenjem predmeta, pojmova ili ideja neke civilizacije ili kulture u drugu preuzimaju i njihovi nazivi – strane riječi.*¹ Sve češće poplave novih riječi pristižu u jezike zbog sve bržega razvoja tehnologije. S obzirom na to, jezično je posuđivanje sastavni dio svakoga jezičnoga sustava. Upravo je to cilj ovoga rada, objasniti proces jezičnoga posuđivanja na temelju anglizama koji su prisutni u djelima autorice Dubravke Ugrešić.

Rad ćemo podijeliti u dvije cjeline. U prvome, teorijskome dijelu, bit će riječi o povijesti jezičnih kontakata i jezičnoga posuđivanja, o anglizmima koji su preplavili hrvatski standardni jezik, ali i o jezičnome purizmu koji sve manje dobiva na važnosti zahvaljujući anglizmima bez kojih je danas nemoguće komunicirati.

U središtu će druge cjeline biti istraživanje koje smo odlučili temeljiti na romanima Dubravke Ugrešić zbog silnih anglizama koji su prisutni u njezinim tekstovima. Velik nam broj anglizama omogućuje bolju provedbu istraživanja, odnosno bolje dočaravanje prilagodba posuđenica. Prilagodbe ćemo potkrijepiti tezama jezikoslovca Rudolfa Filipovića i jezikoslovke Anje Nikolić-Hoyt koji su se bavili ponajviše jezičnim dodirima. Prilagodbe su posuđenica koje ćemo istraživati sljedeće: ortografska, fonološka, morfološka, leksičko-semantička, leksička i sintaktička. Nakon što objasnimo svaku prilagodbu zasebno, slijedit će i primjeri anglizama koji se pojavljuju u trima romanima Dubravke Ugrešić: *Štefica Cvek u raljama života*, *Ministarstvo boli* i *Baba Jaga je snijela jaje*. Na temelju napravljene analize doći ćemo do zaključka o količini pronađenih anglizama u korpusu, ali i izvornih rečenica na engleskome jeziku.

¹ R. Filipović, *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1990., 15.

2. JEZICI U KONTAKTU

Ljudi su društvena bića koja imaju potrebu za komunikacijom. Upravo su zbog toga jezici u stalnome dodiru te se izlažu stalnim promjenama. *Jezici su tijekom čitave povijesti dolazili u dodir zbog različitih čimbenika, kao što su migracije, teritorijalna osvajanja, trgovina, putovanja, kultura, obrazovanje, tehnološka dostignuća.*² Jezični dodiri nastaju kada se nađu govornici dviju različitih jezičnih zajednica. Kada se jezik nađe u kontaktu s drugim jezikom, sklon je mnogim promjenama, od leksičkoga posuđivanja, preuzimanja tuđica pa sve do nastanka novoga jezika. S druge strane, jezični kontakt može djelovati i pozitivno na jedan jezik. Jezik kontaktom obogaćuje i proširuje leksik, ali i govornike. No, sve do određene granice jer to obogaćivanje leksika može preuzeti cijeli leksik i dovesti do stvaranja novoga. *Teorijsko ishodište opisa jezika i kultura u doticaju čine zemljopisna suprisutnost i društveno međudnošenje pojedinaca, a onda i zajednica, koje nazivamo kontaktnim situacijama. Njih čine dva ili više jezika ili dijalekta, dvije ili više jezičnih zajednica koje na određenom zemljopisnom području dolaze u međusobni doticaj.*³ Svijet je danas toliko povezan da ne postoji način da se izbjegnu jezični kontakti. Kontakt uvijek djeluje pogubno za jedan jezik jer jezični identitet slabi, leksik s izvornim riječima se smanjuje, a broj se tuđica povećava.

Američki je lingvist Uriel Weinreich bio taj koji je uveo termin *jezici u kontaktu* svojom monografijom *Jezici u kontaktu* (1953.). Potaknut je bio od strane svoga profesora Andréa Martineta koji mu je predavao kolegij na fakultetu upravo toga naziva (Jezici u kontaktu). Termin *jezici u kontaktu* je zamijenio onaj prijašnji sličnoga značenja, a riječ je o terminu *lingvističko* ili *jezično posuđivanje*.⁴ Nakon što je uveden novi termin, nastaje i novi termin za granu lingvistike koja istražuje jezike u kontaktu u teoriji i praksi, a radi se o *kontaktnoj lingvistici* ili *lingvistici jezičnih dodira*. Filipović smatra da jezici dolaze u kontakt tijekom jezičnoga posuđivanja i tijekom procesa usvajanja stranoga jezika.⁵ U oba se postupka odvija lingvistička interferencija,

² L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: Prilagodba posuđenica*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 9.

³ R. Blagoni, *Očevidnost i predrasude: Fenomenologija jezika u doticaju od početka njihova proučavanja do konca 20. stoljeća*, Croatica et Slavica Iadertina, Vol. 9/2 No. 9., 2013., 334.

⁴ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 17.

⁵ Ibid.

odnosno proces preuzimanja jezičnih elemenata iz jednoga jezika u drugi. Kada je riječ o jezičnome posuđivanju radi se o odstupanju od norme jezika primaoca, a kada je riječ o usvajanju stranoga jezika, odstupanje se od norme javlja kod stranoga jezika.⁶ Jezici svakodnevno posuđuju i preuzimaju riječi iz drugih jezika, stalno se međusobno miješaju, što znači da su oni u stalnome kontaktu i ne postoji jezik koji to nije.

Jezični dodiri postaju središte proučavanja lingvisti tek u 18. stoljeću, kada se i po prvi puta javlja termin *miješani jezici*. Miješani jezici nastaju jezičnim kontaktom, odnosno zbog jezičnoga kontakta dolazi do miješanih jezika. Taj je pojam donio nesuglasice među lingvistima jer su neki poistovjetili termin miješanoga jezika s jezičnim posuđivanjem, dok su neki ipak tvrdili da razlika postoji.

Prvi koji je tvrdio da miješani jezici ne postoje bio je danski lingvist Rasmus Rask. Smatrao je da se miješanjem dvaju jezika može preuzeti leksik, odnosno posuđenice, ali ne i gramatička obilježja. Jezik može mijenjati leksik, ali ne i strukturu vanjskim utjecajima. S njim se slagao August Schleicher, ali i Max Müller koji su također mišljenja da gramatiku jednoga jezika ne može preuzeti drugi jezik.⁷

W. D. Whitney ne dijeli njihovo mišljenje, već tvrdi da se može preuzeti čitav jezik, a ne samo leksik. Dakle, u prvi plan stavlja razumijevanje izgovorenoga – ako će miješanje jezika poboljšati razumijevanje, tj. komunikaciju govornika različitih jezika, onda se očigledno mogu preuzeti riječi, ali i čitava struktura jezika.

Da miješani jezici postoje, vjerovao je i Hugo Schuchardt. On je smatrao da ne postoji jezik koji je u mogućnosti oduprijeti se ostalim jezicima, odnosno da ne postoji jezik koji nema riječ ili jezična obilježja stranoga podrijetla. Dakle, ujednačio je pojam bilingvizma s terminom miješanoga jezika.

Njegove je teorije slijedio Ernst Windisch koji je kazao *da naučeni strani jezik ne postaje miješani jezik, već to postaje vlastiti jezik jednog naroda pod utjecajem stranog jezika*.⁸ Dakle, možemo zaključiti da ne postoji jezik koji je uspio izbjeći dodire

⁶ Ibid.

⁷ Ibid., 19.

⁸ Ibid., 20.

ili kontakte s drugim jezicima. Problem se svodi na to da ne gledaju svi lingvisti jednako na jezik i njegovu bit, a kamoli onda na termin miješanja jezika i jezičnoga posuđivanja. Mnogo je lingvista s mnogo različitih gledišta o jeziku. Toga se problema upravo dotaknuo K. H. Schönfelder koji smatra da je jezično posuđivanje samo dio miješanja jezika. Miješanje jezika obuhvaća i leksik, i fonologiju, morfologiju i sintaksu, dok se posuđivanje osvrće samo na leksik, tj. na rječnik.⁹

Einar Haugen je puno konkretniji u svojim razmišljanjima kada je riječ o miješanju jezika i jezičnome posuđivanju. Izraz miješanje jezika smatra pogrešnim te umjesto njega rabi izraz jezično posuđivanje. Haugen daje potpunu definiciju jezičnoga posuđivanja koja je odmah nakon toga prihvaćena i uvedena u jezik: *Posuđivanje je proces koji se odvija kad bilingvni govornik reproducira uzorak jednog jezika u drugom.*¹⁰

Lingvisti će upotrebljavati termin *jezično posuđivanje* sve do dolaska novoga, a riječ je o terminu *jezik u kontaktu*. *Jezik u kontaktu* jest termin kojim se ukazuje na to da je jedan jezik utjecao na drugi. Kada spominjemo taj izraz, osvrćemo se i na *bilingvizam* jer je to zapravo mjesto u kojem se odvija jezični kontakt. *Bilingvizam* možemo definirati kao proces uporabe dvaju jezika u jednoj zajednici ili jednoga pojedinca. Lingvisti koji se prvi koriste terminom *jezici u kontaktu* u Americi i Kanadi, i to četrdesetih i pedesetih godina su: Uriel Weinreich, Werner Leopold, Einar Haugen i William F. Mackey.¹¹ U Hrvatskoj se prvi terminom jezici u kontaktu koristi Rudolf Filipović. Filipović je bio prvi koji je proučavao jezične dodire u hrvatskome jeziku polazeći teorijama Einara Haugena i Uriela Weinreicha. Kako bi uspio što vjernije prikazati teorije vezane uz jezične kontakte, poslužio se, naravno, engleskim leksikom.

⁹ Ibid., 22.

¹⁰ Ibid., 25.

¹¹ Ibid., 33.

2.1. VELIKI I MALI JEZICI

U današnje vrijeme engleski jezik ima najveći utjecaj na hrvatski. Anglizmi razaraju hrvatski leksik svakim danom sve više zahvaljujući sve učestalijem i jačem razvoju tehnologije, medija, ali i svih drugih grana znanosti. *Poznavanje engleskoga postaje dijelom „opće kulture“, u istom smislu u kojem je znanje latinskoga do 19. stoljeća pripadalo općoj kulturi.*¹² Najčešće se preuzimaju riječi iz prestižnijega jezika, iz jezika kojim se sporazumijevaju uspješni ljudi, visokoga društvenoga statusa, a danas je među njima zasigurno engleski jezik, jezik koji je službeni jezik u čak šezdeset od ukupno dvjestotinjak zemalja svijeta.¹³ Njegovu prestižnost, danas, ni jedan drugi svjetski jezik ne može nadomjestiti. Njegova je ugroženost svakim danom sve manja, a utjecaj na ostale jezike sve veći. Stoga, možemo zaključiti kako je engleski jezik glavni svjetski jezik, odnosno veliki jezik današnjice koji je toliko brzo ušao u skoro sve jezike diljem svijeta da je gotovo pa nemoguće kontrolirati sve anglizme koji u jezike ulaze.

Svjetskim jezicima nazivamo one jezike koji dijele obilježja s materinskim jezikom. Dakle, govornici različitih jezika uz materinski jezik, zajedno dijele svjetski jezik kojim se međusobno sporazumijevaju. To stvara problem malim jezicima koji će najbrže osjetiti razaranje vlastitoga leksika ulaskom brojnih tuđica u jezik. Matasović smatra da to koji su mali jezici, a koji veliki, ne ovisi samo o broju govornika, već i o društvenim prilikama.

*U Europi se ugroženim može smatrati svaki jezik koji iza sebe nema barem neke kulturne institucije, a i mnogim jezicima koji dobivaju znatne državne potpore prijeto izumiranje.*¹⁴ Opačić tvrdi da bi onda po Matasovićevoj činjenici neugroženi jezici bili oni koji uz sebe imaju cijeli državni aparat, no takvi su onda jezici najpodložniji jezičnim promjenama.¹⁵ Pod jezike koji su podložni promjenama, Opačić navodi primjer hrvatskoga jezika: *Nekontroliran prodor engleskih riječi, izraza i pojmova za koje odavno imamo dobre hrvatske (domaće) riječi počinje nagrizati samu srž*

¹² R. Matasović, *Jezična raznolikost svijeta*, Algoritam, Zagreb, 2005., 253.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid., 242.

¹⁵ N. Opačić, *Novi jezični putokazi*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2014., 137.

*hrvatskoga jezika, pa onda i njegov (dosadašnji) identitet.*¹⁶ Dakle, vidimo da se i jezici koji imaju cijeli državni aparat iza sebe mogu osjećati ugroženo jer je teško oduprijeti se leksiku prestižnoga jezika, pa čak i kada je jezik puristički osviješten poput hrvatskoga jezika, odnosno kada pokušava očuvati vlastiti leksik i ne primati posuđenice.

¹⁶ Ibid., 138.

3. JEZIČNO POSUĐIVANJE

Jezično posuđivanje jest proces u kojem riječ stranoga podrijetla ulazi u hrvatski jezični sustav, odnosno to je *svako preuzimanje neke jezične jedinice iz jednog jezika u drugi. Jedinice koje se posuđuju najčešće su riječi, ali mogu se posuđivati i višerječne sveze ili čitave sintaktičke konstrukcije.*¹⁷ Takve se preuzete jedinice nazivaju posuđenicama. Prema prilagođenosti u hrvatski jezik, posuđenice dijelimo na tuđice, prilagođenice i usvojenice. Tuđicama nazivamo riječi koje su se samo pravopisno uklopile u hrvatski jezik, a ostatak jezičnih osobina su zadržale, npr. *bicikl, lift* (ne uklapaju se zbog neadekvatnih suglasničkih skupova).¹⁸ Prilagođenice su riječi koje su prilagođene jezičnim normama hrvatskoga jezika, iako se još uvijek osjeti njihovo strano podrijetlo. Većinom se radi o europeizmima, odnosno internacionalizmima. To su nerijetko riječi latinskoga i grčkoga podrijetla koje imaju isto značenje, ali i izraz u više jezika. Internacionalizmi su prisutni u svim jezicima, i to svakim danom sve više. S tim saznanjem, možemo govoriti o internacionalizaciji jezika.¹⁹ Internacionalizmi imaju prednost nad riječima koje su preuzete iz živoga jezika, ali nemaju prednost pred domaćom riječju. Dakle, prvo ide domaća riječ, potom internacionalizam pa tek onda na kraju ako nema rješenja, riječ se traži u drugome jeziku. Usvojenice su riječi koje su u potpunosti uklopljene u hrvatski jezik i njegov jezični sustav, toliko da se ne vidi razlika između njih i izvornih hrvatskih riječi, npr. *časopis, kukuruz, šećer...*²⁰

Posuđene riječi ili rečenice mogu, ali i ne moraju biti potpuno prilagođene hrvatskome jeziku.²¹ Posuđenice bi trebale ulaziti u leksik drugoga jezika jedino ako jezik nema odgovarajuću zamjenu za tu riječ. No, to nije tako. Vrlo je teško oduprijeti se ulasku anglizama u hrvatski jezik kada *engleski vokabular dominira znanstvenim, kulturnim i subkulturnim diskursom suvremenoga svijeta: engleski je danas međunarodni jezik znanosti i tehnologije, diplomacije i trgovine, sporta, reklame, pop-*

¹⁷ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 206.

¹⁸ Ibid., 210.

¹⁹ Ibid., 211.

²⁰ Ibid., 210.

²¹ Ibid., 206.

*kulture, tinejdžerskog slenga i interneta.*²² Upravo ta dominacija anglizama koja vlada svijetom spada u izvanjezične razloge posuđivanja, dok je drugi razlog unutarjezični. Unutarjezični se razlozi odnose na praznine u jeziku koji prima posuđenice u svoj leksik, odnosno kako Hudeček, Frančić i Mihaljević smatraju, *nemogućnost jezika da za potrebni pojam pronađe odgovarajuću riječ, npr. styling, hardver, spam...*²³ Jezikoslovci često preuzimanje riječi iz drugih jezika nazivaju jezičnim posuđivanjem, ali problem je u tome što se anglizmi ne posuđuju, već sve češće ulaze u hrvatski leksik neprilagođeno i izvorno, onakvi kakvi oni zaista jesu i u svome jeziku. Engleski je jezik, osim što je jezik davalac, tijekom svoga razvoja nerijetko preuzimao leksike iz drugih jezika, odnosno bio je jezik primalac. U današnje ga vrijeme učestalo uvrštavamo u jezik davalac zbog njegova velikoga utjecaja na druge jezike.

Filipović dijeli engleski leksik u tri skupine. Prvu skupinu čine anglizmi, odnosno domaće, izvorne riječi engleskoga podrijetla. Drugu skupinu čine posuđenice iz francuskoga i ostalih europskih jezika, dok treću skupinu stvaraju riječ iz drugih jezika, neeuropskih.²⁴ S hrvatskim je jezikom ipak nešto drugačije. Od samih se početaka hrvatski jezik borio i promovirao jezičnu čistoću, odnosno purizam i svaku je tuđicu prilagođavao svome leksiku. U današnje vrijeme anglizmi nekontrolirano prodiru u hrvatski jezik, pa je samim time i nemoguće svaku riječ prilagođavati i tražiti joj zamjenski hrvatski naziv. Filipović smatra da se praznine u leksiku mogu nadopuniti trima postupcima:

1. tvoreći novu riječ s postojećim leksikom
2. posuđujući riječi stranoga podrijetla
3. mijenjajući značenje neke postojeće riječi u jeziku ili dodavajući još jedno novo značenje uz ono staro.²⁵

U hrvatskome se jeziku najčešće upotrebljava drugi postupak, odnosno posuđuje se strana riječ.

²² A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., str. 180

²³ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 206. – 207.

²⁴ R. Filipović, *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1990., 17.

²⁵ *Ibid.*, 15.

3.1. VRSTE JEZIČNOGA POSUĐIVANJA

Da bi se jezično posuđivanje uopće ostvarilo, potrebni su jezik primalac i jezik davalac. Dakle, jezik kojemu se riječ posuđuje i jezik koji tu riječ posuđuje. Tri su vrste jezičnoga posuđivanja: izravno, posredno ili neizravno i kružno posuđivanje.

Izravno se posuđivanje događa kada je riječ posuđena izravno, bez posrednika iz jezika čijeg je podrijetla (npr. češ. *časopis* > hrv. *časopis*, engl. *cakes* > *keks*).²⁶ Takav je jezični kontakt karakterističan za bilingvnoga govornika bez obzira na to zna li bolje jezik od kojega se posuđuje ili jezik koji riječ posuđuje. U tome je kontaktu vidljivo kako je jezik davalac onaj jezik koji je prestižniji i dominantniji, tj. jezik kojim se sporazumijevaju dva različita govornika.²⁷

Posredno ili neizravno se posuđivanje zasniva preko jezika posrednika (npr. engl. *sport* > njem. *sport* (čita se šport) > hrv. *šport*, uz *sport*, izravnu posuđenicu iz engleskoga jezika).²⁸ Ne mora biti riječ o samo jednome jeziku posredniku, već ih može biti više, iako Filipović tvrdi da su najčešći posrednici masovni mediji koji su mnogo utjecajniji od samih jezika.²⁹

Kružno posuđivanje nije karakteristično za hrvatski standardni jezik, ali jest za njegove dijalekte. Kružno posuđivanje nastaje kada jezik primalac uzme riječ iz jezika davaoca, no ta ista riječ u jeziku primaocu dobiva još jedno značenje, pa jezik davalac preuzme od njega i to drugo značenje. Frančić, Hudeček i Mihaljević smatraju kako je kružno posuđivanje najučestalije kod engleskoga i francuskoga jezika te daju primjer takvoga posuđivanja s riječi *realise*, odnosno *ostvariti*: *Engleski je od francuskoga posudio riječ realise (fr. realiser) u značenju ostvariti... Poslije se u engleskome značenju te riječi promijenilo te je ona počela značiti i shvatiti... To je novo značenje posuđeno natrag u francuski pa je danas i francuska riječ realiser višeznačna jer znači*

²⁶ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 208.

²⁷ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 51.

²⁸ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 208.

²⁹ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 50.

*i ostvariti i shvatiti.*³⁰ Kružno je posuđivanje prisutno i između hrvatskoga i francuskoga jezika. Riječ je o hrvatskome nazivu *kravata*. *Kravata je u početku označavala rubac oko vrata po kojemu su bili prepoznatljivi hrvatski vojnici koji su se pod francuskom zastavom borili u Tridesetogodišnjem ratu.* Vidjevši to, Francuzi su vrlo brzo usvojili ovaj odjevni predmet koji se nosio *a la Croate*, tj. na hrvatski način te postao novi korijen francuske riječi *cravate*.³¹

3.2. STUPNJEVI JEZIČNOGA POSUĐIVANJA

Riječ koja prelazi iz jezika davaoca u jezik primaoca većinom se potpuno prilagodi jeziku primaocu, no događa se da neke značajke riječ zadrži iz jezika davaoca i ne prilagođava se u potpunosti jeziku primaocu. Takav se oblik naziva kompromisna replika. Po tomu kriteriju, Filipović razlikuje tri stupnja posuđivanja: prebacivanje, interferencija i integracija.³²

Prebacivanje je proces u kojem bilingvni govornik u svojem govoru upotrebljava dva jezika. Prebacuje se iz jednoga jezika u drugi, odnosno prebacuje kodove.³³ *Prebacivanje kodova je vještina dvojezičnog govornika, a prema Haugenu prebacivanje se događa na granici leksema i obuhvaća samo pojedine lekseme.*³⁴ Prebacivanje se kodova naziva vještinom jer govornici moraju dobro vladati dvama jezicima da bi uopće došlo do toga procesa.

Interferencija se javlja kao posljedica prebacivanja koda, tj. jezičnoga kontakta. *Fenomen interferencije poiman je kao mnogobrojni primjeri odstupanja od norme jednog i drugog jezika koji se pojavljuju u diskursu govornika i rezultat su njegove bliskosti s više od jednog jezika.*³⁵ Haugen smatra da bilingvni govornici mogu interferenciju izbjeći na način da iz jednoga jezika u drugi prelaze uz pomoć

³⁰ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 208.

³¹ <https://povijest.hr/drustvo/kultura/kravata-izum-hrvata/>, pristupljeno: 9. 9. 2022.

³² R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 38.

³³ Ibid.

³⁴ R. Blagoni, *Očevidnost i predrasude: Fenomenologija jezika u doticaju od početka njihova proučavanja do konca 20. stoljeća*, *Croatica et Slavica Iadertina*, Vol. 9/2 No. 9, 2013., 343.

³⁵ Ibid., 340.

prebacivanja jezika. Interferencija se ne događa samo kada su govorniku poznati fonološki sustavi obaju jezika.³⁶

Integracija označava prilagodbu riječi, odnosno proces u kojemu se strana riječ u potpunosti uklopila u jezični sustav jezika primaoca kao posuđenica.³⁷ Posuđenice nakon što su tek ušle u novi jezik, ostaju u kompromisnoj replici što znači da se ne prilagođavaju odmah potpuno već neke značajke riječ zadrži iz jezika davaoca. Posuđenice svojom dugotrajnošću u jeziku primaocu gube obilježje stranoga podrijetla te se razvijaju i prihvaćene su kao domaće, odnosno izvorne riječi. No, postoje i slučajevi u kojima *strane riječi nikada ne steknu status posuđenica jer se u jeziku primatelju pojave samo zbog trenutačne potrebe ili mode i zatim nestanu a da nikada nisu ušle u širu uporabu i prošle potpuni proces adaptacije.*³⁸ Dakle, posuđenice ulaze i izlaze iz jezika primaoca ovisno o tome javlja li se potreba za njima. Ako u jeziku primaocu postoji praznina u leksiku, tada su posuđenice dobrodošle u jezik, u suprotnome nisu.

³⁶ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 41.

³⁷ *Ibid.*, 38.

³⁸ L. Sočanac i dr., *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: Prilagodba posuđenica*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 10.

4. ANGLIZMI U HRVATSKOME JEZIKU

*Anglizam je prepoznatljiva riječ ili jedinica iz engleskoga jezika preuzeta i prilagođena drugom jeziku.*³⁹ Tako je Vladimir Anić u svojem *Rječniku hrvatskoga jezika* definirao anglizam, dok u rječniku Leksikografskoga zavoda Miroslava Krleže i Školske knjige anglizam ima dvije definicije. Prva jest *da je anglizam riječ ili izraz preuzet iz engleskoga jezika*, a druga, *da je to tvorbeni uzorak iz engleskoga jezika.*⁴⁰ Školska se knjiga pak odlučila za sljedeću definiciju: *Anglizam je riječ ili druga prepoznatljiva jezična jedinica engleskoga podrijetla posuđena u koji drugi jezik i prilagođena njegovu jezičnom sustavu.*⁴¹ Dakle, uočavamo da su sva tri rječnika na istome tragu, samo se razlikuju u sažetosti definicije. Anglizmi su riječi koji stvaraju veliki problem hrvatskome jeziku, i to sve započinje još u 19. stoljeću. Prodor anglizama je tada bio na samome početku. Naime, tek su neke engleske riječi ušle u hrvatski jezik, ali znatno manje nego danas. Do toga su razdoblja u hrvatskim književnim djelima prevladavali galicizmi i germanizmi koje bismo brojem mogli usporediti s današnjim prodorom anglizama. Prije 19. stoljeća o anglizmima, ali i o samoj Engleskoj nije bilo ni riječi kod hrvatskih pisaca.

Utjecaj engleskoga jezika neprekidno i intenzivno započinje nakon Drugoga svjetskoga rata kada se počinjemo sve više otvarati prema Zapadu. Mogli bismo reći da engleski jezik postaje *lingua franca* na Zapadu, baš kao što je ruski jezik to na Istoku. Upravo je zato engleski jezik najčešće sredstvo za sporazumijevanje i najpopularniji u komunikaciji između govornika različitih podrijetla. *Njemački, kao tradicionalni jezik regionalne komunikacije u Srednjoj Europi, učio se sve manje uslijed negativnih jezičnih stavova. Unatoč statusu francuskog kao jezika visoke kulture i diplomacije, zanimanje za učenje tog jezika slabi. Ruski, kao nametnuti jezik u okviru Istočnog bloka, bio je jezik prema kojemu su mlađe generacije osjećale otpor. Tako je engleski stekao popularnost koja je nadaleko nadmašila sve ostale strane jezike u tadašnjoj Jugoslaviji.*⁴² Za popularnost koju engleski jezik ima u hrvatskome jeziku

³⁹ V. Anić, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb, 2006., 22.

⁴⁰ J. Šonje (gl. ur.), *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Školska knjiga, Zagreb, 2000., 25.

⁴¹ Lj. Jojić (gl. ur.), *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2015., str. 29.

⁴² L. Sočanac, *Studije o višejezičnosti*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2010., 79.

zaslužno je i obrazovanje.⁴³ Učenje engleskoga jezika na fakultetima, u školama, pa i vrtićima povećava njegovu upotrebu koju možemo sve češće uočiti u skoro pa svim funkcionalnim stilovima hrvatskoga jezika, izuzevši administrativni i znanstveni stil. Frančić, Hudeček i Mihaljević smatraju da je najčešći ipak u publicističkome funkcionalnome stilu koji ima ogroman utjecaj na ostale stilove te je upravo zato potrebno da jezična kultura obrati veću pozornost na taj stil da bi se smanjilo njegovo djelovanje.⁴⁴

Došli smo do takve jezične razine da se riječi engleskoga podrijetla rabe spontano, ne vodeći računa o tome da se riječ zamjeni domaćom riječi jer su govornici hrvatskoga jezika mišljenja da strane riječi podižu hrvatski na višu jezičnu razinu. *Rastuća prisutnost engleskih riječi u leksiku hrvatskoga jezika posebno je svojstvena razgovornoj komunikaciji mladih ljudi, takozvanih globalnih tinejdžera, koji predstavljaju najistaknutije potrošače i prenositelje globalizirane industrije pop-glazbe, mode i elektroničkih medija i najaktivnije pokretače jezičnih promjena.*⁴⁵ Možemo uočiti kako se razvojem tehnologija, ali i drugih grana znanosti sve više širi i razvija engleski leksik u hrvatskome jeziku. S obzirom na to da su mladi ili *globalni tinejdžeri*, kako ih Nikolić-Hoyt voli nazivati, okruženi različitim suvremenim tehnologijama, svakodnevno ubacuju engleske izraze u međusobnim neformalnim razgovorima. Upravo zbog raširenosti anglizama koji svoj vrhunac doživljavaju u 21. stoljeću, engleski jezik postaje jezik globalizacije.⁴⁶

⁴³ Ibid., 78.

⁴⁴ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 215.

⁴⁵ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 181.

⁴⁶ L. Sočanac, *Studije o višejezičnosti*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2010., 87.

4.1. ANGLIZAM ILI ANGLICIZAM?

Često se u tekstovima susrećemo s terminima *anglizam* i *anglicizam* za riječi iz engleskoga jezika. Neki se autori koriste inačicom *anglizam*, dok drugi upotrebljavaju naziv *anglicizam*. Vladimir Anić poistovjećuje ta dva termina, iako prvo navodi *anglizam*, pa tek onda u zagradu stavlja riječ *anglicizam*. Školska knjiga i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje u *Školskom rječniku hrvatskoga jezika* (2012.) odlučili su se za termin *anglizam*, a u *Velikom rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (2015.) se ipak spominje *anglicizam*, iako je definicija zapisana pod terminom *anglizam*. Lelija Sočanac, Rudolf Filipović i Anja Nikolić-Hoyt se u svojim knjigama koriste inačicom *anglicizam*. Kao što možemo vidjeti potpuno je suvišno da u hrvatskome jeziku postoje dva termina istoga značenja. Stoga je Milica Mihaljević u svojem radu *Anglizam ili anglicizam* objasnila za koji bi se termin trebalo opredijeliti.

Izvedenica sa sufiksom *-iz(a)m* u hrvatskome jeziku postoje i brojne su, no radi se većinom o riječima preuzetih iz drugih jezika. Takve se riječi smatraju tvorenicama jer imaju tvorbene veze s osnovnim riječima, npr. *kajkavizam*, *čakavizam*, *štokavizam*, *srbizam*, *arhaizam*...⁴⁷ Što se tiče sufiksa *-icizam*, radi se o riječima kod kojih se osnova imenice na *-k* mijenja u *-c*, npr. *skepticizam*, *katolicizam*, *turcizam*...⁴⁸ Potrebno je da za inačicu za koju se odlučimo, pratimo i njezinu tvorbenu porodicu. Pa tako za izraz *anglicizam*, tvorbena porodica ostalih riječi jest: *anglicistika*, *anglicistički*, *anglicist*, *anglicistica* i *anglicizirati*. Dok s druge strane, za termin *anglizam* tvorbena porodica izgleda ovako: *anglistika*, *anglistički*, *anglist*, *anglistica* i *anglizirati*. Ovime možemo zaključiti da i onaj govornik koji se u svojoj komunikaciji služi terminom *anglicizam*, ne koristi se ostalim riječima njegove tvorbene porodice, već preuzima tvorbenu porodicu riječi *anglizam*.

Mihaljević tvrdi da je jedina prednost izraza *anglicizam* što se naziv poistovjećuje s nazivom u ostalim jezicima (tal. *Anglicismo* / eng. *Anglicism* / njem. *Anglizismus* / fra. *Anglicisme*), dok izraz *anglizam* bolje odgovara hrvatskome jeziku

⁴⁷ M. Mihaljević, *Anglizam ili anglicizam?*, Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, Vol. 41 No. 4, 1993., 115.

⁴⁸ Ibid.

zbog tvorbene porodice drugih riječi. Svi upotrebljavamo nazive *anglistika*, *anglist*, ali ne i *anglicistika*, *anglicist*. Zatim, Mihaljević smatra da je termin *anglizam* bolji za hrvatski jezik jer se sufiksom *-izam* koristimo i kada želimo upotrijebiti nazive za riječi koje su preuzete iz nekog drugog jezika, npr. *germanizam*, *talijanizam*, *latinizam*, *galicizam*, *turcizam*...⁴⁹ Dakle, Mihaljević je kao što vidimo iz priloženoga, dala prednost inačici *anglizam*, i to s jasnim argumentima. Uz nju je stala i jezikoslovka Nives Opačić koja se u svojoj knjizi *Reci mi to kratko i jasno* osvrnula ukratko na tu razliku. Zapravo, sve što je napravila jest sažela argumente Milice Mihaljević te tako dala jasno do znanja čitateljima kako i ona daje prednost izrazu *anglizam*: *Objašnjenje koje je dala kolegica Milica Mihaljević toliko je suvislo i uvjerljivo da mu nemam što dodati... Kao i kolegica Mihaljević, nakon ovakva objašnjenja i ja bih dala prednost nazivu anglizam*.⁵⁰ Upravo smo na temelju ovoga i mi dali prednost nazivu *anglizam* te ćemo se njime rabiti u ovome radu.

4.2. PIDŽINIZACIJA I HRENGLESKI, ANGLOKROATSKI

Svakim je danom hrvatski jezik sve bliži procesu pidžinizacije gubeći vlastiti identitet. *Pidžinizacija hrvatskoga jezika proces je miješanja engleskoga i hrvatskoga jezika koji zadire najviše u leksik, ali i u strukturu hrvatskoga jezika*.⁵¹ Kao što možemo iz definicije pidžinizacije zaključiti, govornici sve manje poštuju vlastiti jezik, pa se njime i sve rjeđe sporazumijevaju. Jezik *pidžin* nastaje kada govornici različitih jezika moraju pronaći zajednički jezik kojim će komunicirati. Većinom odabir spadne na prestižnije jezike kao što je to danas engleski.

Engleski je jezik postao toliko utjecajan na izvorne govornike hrvatskoga jezika da je svakim danom sve manje hrvatskih riječi jer se sve češće one zamjenjuju engleskim izrazima. Glavna je to tema hrvatskih jezikoslovaca koji strahuju za hrvatski jezik. Nives Opačić, jezikoslovka koja je svjesna položaja hrvatskoga jezika, komentira sljedeće: *U današnjem hrvatskom jeziku natruhe pidžinizacije vidim u samom položaju hrvatskoga jezika u Hrvatskoj, koji je – marom nas samih, izvornih govornika – dobio*

⁴⁹ Ibid., 116.

⁵⁰ N. Opačić, *Reci mi to kratko i jasno (2. prošireno izdanje)*, Znanje, Zagreb, 2015., 19.

⁵¹ D. Pasini, *Nema identiteta bez jezika*, Hrvatski jezik : znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika, Vol. 2 No. 3, 2015., 16.

*sigurno mjesto jezika za zgrade i u zgradama (ako i to), a engleski, još češće: američki razgovorni, jezik prodira takvom silinom kao da je hrvatski jezik u trenutku početnoga dodira s danas globalnim jezikom bio neki bastardni jezik.*⁵² Hrvatski je jezik na „klimavom“ položaju zbog toga što govornici teže ka novome, inovativnome i drugačijem od onog „normalnog“, odnosno sve manje rabe hrvatski jezik smatrajući da će se tako više približiti svijetu, ali i bolje proći u životu, tj. olakšati si sporazumijevanje s drugim govornicima. Upravo se na to osvrnula i Opačić koja smatra govornike hrvatskoga jezika izrazito lijenima i velikim konformistima: *Lakše je prenijeti gotovu formulu nego shvatiti što ona zapravo znači, jer potonje traži pojačan intelektualni napor, traganje za najboljim izrazom koji će obuhvatiti što više sadržaja nekoga pojma i pridružiti ga pronađenom ili (sretno) skovanom izrazu.*⁵³ Engleski se jezik širi razvojem novih tehnologija, medija, internetskih mreža i raznih industrija, pa upravo zbog toga i neprekidno ulazi u različite jezike te se smatra univerzalnim jezikom kojeg svi govornici nekoga jezika donekle poznaju.

Da je sve više anglizama u hrvatskome jeziku, potvrđuje nam to i Nives Opačić nazivom *hrengleski jezik*. Misli se, naravno, na miješanje hrvatskoga i engleskoga jezika. Takav jezik nastaje na način da se iz engleskoga uzima korijen riječi, a iz hrvatskoga nastavak, pa su mnogi govornici mišljenja da rabe hrvatski jezik, iako je zapravo riječ o izmišljenome jeziku koji je danas sve češći u neformalnim govorima (npr. *shoppingirati, downloadirati...*).⁵⁴ Ako se već moramo koristiti anglicizmima, onda bi se oni prema pravopisu trebali pisati izvorno, tj. onako kako se oni zaista u engleskome jeziku pišu, a ne kako se čitaju. Takve bi se riječi trebale pisati u kurzivu jer nisu dio hrvatskoga leksika. Dakle, kurzivom dajemo do znanja čitateljima da se radi o stranoj riječi koja nije prilagođena hrvatskome jezičnome sustavu.

Mnogi su jezikoslovci uvjereni da prodor anglizama u hrvatski jezik ima svoj rok trajanja, odnosno da će jednoga dana doći do zasićenja kao što je to bilo u prošlosti s germanizmima. Matasović smatra *kako su sigurni oni jezici koji iza sebe imaju državu, što znači vojsku, birokraciju i obrazovni sustav.*⁵⁵ Sočanac je pak mišljenja da bi u

⁵² N. Opačić, *Novi jezični putokazi*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2014., 83.

⁵³ Ibid., 86.

⁵⁴ N. Opačić, *Hrvatski ni u zgradama*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2012., 5.

⁵⁵ R. Matasović, *Jezična raznolikost svijeta*, Algoritam, Zagreb, 2005., 256.

neko dogledno vrijeme moglo doći do gubljenja jezika, ali i nacionalnih identiteta te da bi engleski kao globalni jezik preuzeo sve jezike i stvorio novi zajednički jezik i identitet.⁵⁶ Opačić je, također, gledišta da će se jezici razrijediti i smanjiti jer u prošlosti je njemački jezik bio nametnuti jezik, dok je s druge strane, danas engleski jezik spontano ušao u hrvatski jezik, ali i u ostale jezike – *ovladao je medijima, zahvativši preko tehnologije, informatike i industrije zabave najširi sloj – mlade*.⁵⁷ Dakle, anglizmi su u hrvatski jezik ušli vlastitim odabirom govornika i na njima je da odluče koliko će dugo još bogatiti tuđicama hrvatski jezik.

Na miješani engleski i hrvatski jezik osvrće se i Stjepan Babić koji ga naziva *anglokroatski* te je također mišljenja da anglizmi uništavaju hrvatski leksik, ali i sam hrvatski identitet. *Kad se javi nov pojam, hrvatski jezik treba nastojati za nj najprije stvoriti svoj naziv služeći se svojim semantičkim i tvorbenim sredstvima*.⁵⁸ Stoga je potrebno prvo riječ pronaći u hrvatskome jeziku, a tek onda kada hrvatski jezik to ne može ostvariti, riječ tražiti u drugome jeziku, ali naravno prilagoditi je našem domaćem jeziku.

Stjepko Težak je objasnio i naveo tri pravila kojim se vodi kada je riječ o ulasku tuđica u hrvatski jezik, iako je svjestan da su tuđice neizbježne riječi u jednome jeziku:

Prvo pravilo: Ako postoji prikladna domaća riječ koja bi zamijenila tuđicu, uvijek odabiremo naš, domaći izraz.

Drugo pravilo: Ako je tuđica prihvaćena i dobro prilagođena hrvatskom jezičnom sustavu, nema potrebe za izmišljanjem novog naziva.

Treće pravilo: Ako postoji tuđica, ali i njezina zamjena domaćom riječju, uvijek odabiremo domaću riječ.⁵⁹

Ova su tri pravila ujedno i osnovna pravila jezičnoga purizma o kojemu će biti riječ u sljedećem poglavlju.

⁵⁶ L. Sočanac, *Studije o višejezičnosti*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2010., 68.

⁵⁷ N. Opačić, *Hrvatski u zgradama*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., 197.

⁵⁸ S. Babić, *Hrvatski jučer i danas*, Školske novine – Zagreb, 1995., 61.

⁵⁹ S. Težak, *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*, Tipex – Zagreb, 1999., 105.

4.3. PURIZAM U HRVATSKOME JEZIKU

Purizam označava čišćenje, odnosno uklanjanje svega što nije izvorno. Pobornici se purizma ili puristi bore za vlastiti jezik i njegov identitet te se odupiru svakoj stranoj riječi. Znajući da je anglizama u hrvatskome jeziku svakim danom sve više, puristi imaju vrlo zahtjevan zadatak, ali i problem. Oni teže za čistoćom jezika, što s druge strane može biti pogubno za hrvatski jezik: *Hvalevrijedna težnja za čistoćom hrvatskoga jezika, ako prevrši mjeru, postane odbojna i postiže neželjeni učinak...*⁶⁰ Potpuno uklanjanje stranih riječi iz hrvatskoga jezika znači da u hrvatski jezik neće ulaziti promjene već će se izmišljati novi, možda nekada i neprikladni nazivi za nove pojmove, što će govornike dodatno udaljiti od vlastita jezika. Moramo se ipak voditi pravilom da ako je strana riječ prikladnija od domaće riječi i prilagođena jezičnome sustavu, prednost dajemo tuđici. Realno gledajući, potpuni purizam u jeziku bi mogao ostvariti onaj jezik, ali i zajednica koja ne ulazi u kontakt s drugim jezicima i zajednicama, što je u današnje vrijeme nemoguće. Dakle, zajednica bi trebala biti potpuno izolirana od svih kontakata da bi se u konačnici ostvarila jezična čistoća.⁶¹

Da bismo purizam shvatili u cijelosti, potrebno je sagledati njegovu povijest. *Puristi se kreću boriti od druge polovice 18. stoljeća, i to protiv turcizama. Zatim u 19. stoljeću uz turcizme pod puristički udar dolaze germanizmi, talijanizmi i latinizmi. U 20. stoljeću nastavlja se otpor prema germanizmima. Zbog nepovoljna položaja hrvatskoga jezika u Kraljevini SHS, a potom i u objema Jugoslavijama već je od dvadesetih godina ovoga stoljeća s većim ili manjim intenzitetom pozornost usmjerena na srbizme, a u novije doba na anglizme.*⁶² Od samih se početaka hrvatskoga standardnog jezika teži za jezičnom čistoćom te su mnogi autori zamijetili, a potom se i u vlastitim djelima osvrnuli na preveliki utjecaj stranih jezika. Neki od tih autora su: Petar Zoranić, Juraj Baraković, Pavao Ritter Vitezović, Anton Matija Relković... O jezičnome se purizmu najviše raspravljalo krajem 19. stoljeća i tijekom 20. stoljeća pojavom hrvatskih vukovaca. Osvrnut ćemo se na tri ključna djela i autore koji su u tome razdoblju imali važnu ulogu te su postavili temelje za daljnje proučavanje standardizacije hrvatskoga jezika, no prvo moramo razlučiti tko su hrvatski vukovci.

⁶⁰ Ibid., 150.

⁶¹ L. Sočanac, *Studije o višejezičnosti*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2010., 72.

⁶² M. Turk, *Jezični purizam*, FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, Vol. 8 No. 1-2, 1996., 68.

Vukovcima se nazivaju jezikoslovci koji su zastupali teorije Vuka Stefanovića Karadžića i Đure Daničića. *Osnovica je hrvatskoga standardnog jezika novoštokavski ijekavski dijalekt koje je Karadžić zabilježio, a Đuro Daničić opisao u svojim djelima.*⁶³ Uzor Hrvatima, po mišljenju vukovaca, mora biti štokavski narodni govor, tj. govor usmene književnosti. *Budući da su Hrvati prihvatili određeni novoštokavski dijalekt kao osnovicu za svoj književni jezik, književni jezik mora slijediti one tekstove koji su napisani na osnovi novoštokavskoga organskoga dijalekta, odnosno, kako su govorili vukovci, „po uzoru prostoga naroda“.*⁶⁴ Stopama Karadžića i Daničića krenuo je Ivan Broz koji se objavljujući knjigu *Hrvatski pravopis (1892.)* udaljio od pravopisne norme 19. stoljeća te pravopis hrvatskoga jezika temeljio na fonološkome načelu, *promovirajući time pravopisni koncept Vuka Stefanovića Karadžića predstavljen krilaticom piši kao što govoriš.*⁶⁵

Na čelu hrvatskih vukovaca bio je Tomo Maretić čija je knjiga *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika (1899.)* bila temelj za proučavanje novoštokavskih govora. Knjiga uz sebe ima i dodatak naziva *Dodatak Stilistici (antibarbarus)* koji je bio tadašnja osnova jezičnoga purizma. Protivilo se svemu što nije dio narodnoga govora, odnosno svakome germanizmu, svakoj posuđenici, ali i svakome dijalektizmu. Dodatak iz gramatike poslužio je Maretiću za nastanak jezičnoga savjetnika *Hrvatski ili srpski jezični savjetnik* koji je bio temelj za promicanje jezičnoga purizma toga razdoblja. Maretićevo i Brozovo djelovanje pridonijelo je nastanku štokavskoga purizma. Štokavski purizam postavlja štokavštinu kao osnovicu za književni jezik, a što se tiče dijalekata, pod njih podrazumijeva čakavštinu i kajkavštinu. Stoga možemo zaključiti da je u književnome jeziku jedino ispravno ono što spada u štokavštinu, a s obzirom na to da su kajkavština i čakavština dijalekti, za njihove elemente, odnosno za dijalektizmima, mjesta u jeziku nema.⁶⁶ Uz Maretića i Broza, važno je spomenuti i Franju Ivekovića i njegovo djelo *Rječnik hrvatskoga jezika (1901.)*. Građu je započeo sakupljati Ivan Broz, no dovršio ga je Iveković, i to po uzoru

⁶³ A. Frančić, B. Petrović, *Hrvatski jezik i jezična kultura*, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zapešić, 2013., 39.

⁶⁴ M. Turk, *Jezični purizam*, FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja , Vol. 8 No. 1-2, 1996., 71.

⁶⁵ <https://www.hrvatskiplus.org/article.php?id=1781>, pristupljeno: 25. 5. 2022.

⁶⁶ M. Samardžija, *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2004., 147.

na Karadžićev rječnik *Srpski rječnik istolkovan njemačkim i latinskim riječima*. Prateći Karadžićev put, rječnik je pretrpio brojne kritike jer se hrvatski jezik time približio srpskome jeziku. Iako, taj se rječnik pamti kao rječnik u kojemu je prvi put spomenut hrvatski jezik.

Ulazimo u 20. stoljeće jezičnoga purizma u hrvatskome jeziku. Hrvatski su vukovci svojim djelovanjem utjecali na brojne jezikoslovce. Maretić je tijekom prikupljanja građe za svoje djelo *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika* naišao na leksičke pogreške, odnosno na barbarizme koji su bili glavni korpus za njegov *Dodatak stilistici*. Upravo se na barbarizme kasnije osvrnuo i Vatroslav Rožić koji je pod Maretićevim utjecajem objavio djelo *Barbarizmi u hrvatskom jeziku*. Rožić je u svojem purističkome savjetniku strogo osudio sve što nije bilo izgovoreno i napisano štokavštinom. Drugi puristički savjetnik 20. stoljeća bio je onaj Nikole Andrića naziva *Branič jezika hrvatskoga*.⁶⁷ Andrić u svojem djelu prilaže niz purističkih članaka vezanih za probleme o čistoći jezika. *Ističe kako je svatko kriv za svoje neznanje jezika te da bi na tome trebao svakako osobno poraditi, a ne se opravdavati tvrdnjama kako hrvatski jezik u usporedbi s velikim europskim jezicima još nije utvrđen*.⁶⁸ Dakle, mišljenja je da se jezik treba učiti te da umjesto riječi stranoga podrijetla treba tražiti riječ u vlastitome jeziku jer svaki jezik ima svoje posebnosti.

Možemo zaključiti da su hrvatski vukovci uvelike pridonijeli razvoju jezičnoga purizma u hrvatskome jeziku te motivirali ostale jezikoslovce koji su na scenu došli nakon njih da što više teže jezičnoj čistoći. Danas se puristi osvrću najviše na „čišćenje“ jezika od anglizama koji uvelike stvaraju problem, ne samo hrvatskome jeziku već i ostalim jezicima diljem svijeta.

⁶⁷ Ibid., 156.

⁶⁸ S. Pavlek, I. Gis, *100 godina Andrićeva Braniča jezika hrvatskoga*, Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis, Vol. 5. No. 5, 2011., 246.

5. UTJECAJ ENGLESKOGA JEZIKA NA JEZIK ROMANĀ DUBRAVKE UGREŠIĆ

U ovome ćemo poglavlju govoriti o korpusu kojega smo odabrali da bismo njime potkrijepili različite vrste prilagodbe anglizama. Uvidjevši da je Dubravka Ugrešić sklona anglicizmima, bila je logičan odabir za naš korpus. No, prije osvrta na njezino stvaralaštvo, reći ćemo nešto i o samome razdoblju postmodernizma u kojemu je ona stvarala i pisala te još i danas stvara i piše.

Postmodernizam je epoha, odnosno razdoblje u književnosti, umjetnosti i kulturi koje obuhvaća drugu polovicu dvadesetoga stoljeća. *Teoretičari najčešće izdvajaju određene termine koje dovode u vezu sa postmodernizmom. Tu u prvom redu ubrajamo fragmentaciju, pluralizam, ironiju, parodiju i diskontinuitet.*⁶⁹ No, ipak najčešće obilježje koje nalazimo u postmodernističkoj prozi jest intertekstualnost, tj. oblikovanje teksta nekim drugim već postojećim tekstom. Upravo se zbog pojave intertekstualnosti može reći kako postmodernistima nedostaje originalnosti te se previše oslanjaju na klišeje, odnosno na ono što je već postojeće i iskorišteno.⁷⁰ Ima nešto što postmodernističkim piscima nikako ne nedostaje, a to je crni humor, parodija i ironija. Ta su tri obilježja prisutna i kod naše autorice, odnosno kod Dubravke Ugrešić koja se služi gotovo pa svim postmodernističkim književnim elementima u što ćemo se uvjeriti i kada budemo govorili o njezinome stvaralaštvu.

Jedna od najuspješnijih hrvatskih književnica, Dubravka Ugrešić, rođena je 1949. godine u Kutini. Nakon završenoga studija ruskoga jezika i komparativne književnosti u Zagrebu, zaposlila se u sveučilišnome Zavodu za znanost o književnosti gdje je radila sve do početka devedesetih godina kada napušta Hrvatsku iz političkih razloga i trajno seli u Amsterdam.⁷¹

⁶⁹ <https://www.dubravkaugresic.com/writings/wp-content/uploads/2015/12/Forsiranje-romana-reke-u-postmodernistickom-kljucu.pdf>, 1., pristupljeno: 25. 7. 2022.

⁷⁰ Ibid., 4.

⁷¹ <https://voxfeminae.net/strasne-zene/dubravka-ugresic-carobnica-hrvatske-postmoderne/>, pristupljeno: 1. 7. 2022.

Početak njezinoga književnoga stvaralaštva obilježile su dvije knjige za djecu: *Mali plamen* (1971.) te *Filip i Srećica* (1976.). Godine 1978. na red dolazi ozbiljnija književnost: objavljuje zbirku priča *Poza za prozu* u kojoj se najviše bavi pitanjima književnoga stvaranja i književne proizvodnje s ironijskim tonom parodije.⁷² Tri godine kasnije nastavlja s postmodernističkom poetikom objavljivanjem kratkoga romana *Štefica Cvek u raljama života* s podnaslovom *Patchwork roman* u kojemu spaja elemente trivijalne i visoke književnosti režući, lijepeći i krojeći vlastiti tekst.

1983. godine piše knjigu kratkih proza naziva *Život je bajka* u kojima autotematizira vlastite književne postupke. Nekoliko godina kasnije, točnije 1988. godine ponovno na ironijski i parodijski način piše roman *Forsiranje romana reke* gdje upotrebljava do krajnjih granica gotovo pa sve postmodernističke elemente: metafikcionalnost, autotematizacija, autoreferencijalnost, citatnost, intertekstualnost, intermedijalnost...⁷³

Inspirirana vlastitim odlaskom iz Hrvatske objavljuje sljedeće knjige eseja: *Američki fikcionar* (1993.), *Kultura laži* (1996.), *Zabranjeno čitanje* (2000.) i *Nikog nema doma* (2005.) gdje polemički reagira na aktualne političke, kulturne i društvene situacije svoje rodne Hrvatske zbog čega često od strane hrvatske publike prima oštre kritike. Zatim, 1997. godine objavljuje roman *Muzej bezuvjetne predaje* gdje u središte stavlja egzil i traženje vlastitoga identiteta potaknuta vlastitim iskustvom i traumom.⁷⁴ Nastavljajući temama izbjeglištva objavljuje još jedan roman pod nazivom *Ministarstvo boli* kojega objavljuje 2004. godine. Četiri godine kasnije, preciznije 2008. godine piše roman naziva *Baba Jaga je snijela jaje* u kojemu se bavi fenomenom starosti i procesom starenja.⁷⁵

Dubravka je Ugrešić hrvatska autorica koja je sklona anglizmima i pisanju na engleskome jeziku, u što ćemo se uvjeriti u našem istraživanju. Upravo se na mišljenje o hrvatskome jeziku osvrnula u djelu *Ministarstvo boli* u kojemu kaže: *Svi ti naši jezici trude se da uspostave svoju književnu normu, ali zvuče prirodno jedino u*

⁷² D. Ugrešić, *Štefica Cvek u raljama života*, Večernji list, Zagreb, 2004., 107.

⁷³ Ibid., 109.

⁷⁴ Ibid., 110.

⁷⁵ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=63017>, pristupljeno: 1. 7. 2022.

svojoj nečistoj, bastardnoj varijanti. Ili u dijalektalnoj. Kad čujem Dalmatince kako spikaju, to mi je cool. Kad čujem službeni hrvatski, doživljam to kao prenemaganje i nasilje nad jezikom. Svi su vam ti jezici, hrvatski, srpski, bosanski, nešto neprirodno... (MB, 48) Dakle, autorica preko lika progovara o statusu hrvatskoga jezika. Doživljava ga kao jezik koji nije spontan u svome izgovoru te zbog toga smatra engleski jezik boljom opcijom od hrvatskoga jezika: *Kada govorim naški osjećam se kao lik u provincijskoj drami, if you know what I mean... Zato je taj naški obilato "peperizirao" s anglicizmima. Naški s anglicizmima zvučao mu je podnošljivije.* (MB, 48) Iz ovoga se da zaključiti kako će kroz roman biti prisutni anglicizmi što čini odličan korpus za naše istraživanje anglicizama i izvornih engleskih leksema i rečenica.

5.1. PRILAGODBA ANGLIZAMA U HRVATSKOME JEZIKU

Utjecaj je engleskoga jezika svakim danom sve jači. Upravo je zbog toga anglicizama u jezicima sve više. Da bi se posuđenice uklopile u hrvatski jezični sustav, potrebno je njihovo prilagođavanje jezičnim normama. Stoga ćemo anglicizme proučavati po sljedećim razinama: ortografskoj, fonološkoj, morfološkoj, leksičko-semantičkoj, leksičkoj i sintaktičkoj. Prilagodbama su se posuđenica bavili jezikoslovci Rudolf Filipović i Anja Nikolić-Hoyt koji su ih proučavali na temelju hrvatskih i engleskih dodira. Njihovim ćemo se teorijama poslužiti pri analizi prilagodba posuđenica, odnosno anglicizama.⁷⁶

U daljnjim ćemo poglavljima posvetiti više pozornosti upravo prilagodbama posuđenica koje ćemo dodatno utvrditi primjerima iz korpusa Dubravke Ugrešić, odnosno iz njezina tri romana: *Štefica Cvek u raljama života*, *Ministarstvo boli* i *Baba Jaga je snijela jaje*.⁷⁷

⁷⁶ Istraživanje će biti napravljeno uz pomoć sljedećega rječnika: *Oxford Learner's Dictionaries* (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>)

⁷⁷ Izvori će se primjera navoditi u zagradama po sljedećem principu: inicijali romana (*Štefica Cvek u raljama života* – ŠC, *Ministarstvo boli* – MB, *Baba Jaga je snijela jaje* – BJ) te broj stranice.

5.1.1. ORTOGRAFSKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Adaptacija anglizama započinje proučavanjem njegove ortografije i izgovora. Hrvatski jezični portal ortografiju definira kao *skup pravila za ispravno bilježenje riječi nekog jezika korištenjem odgovarajućeg sustava znakova*.⁷⁸ Posuđenice, odnosno u ovome slučaju anglizmi, se prilagođavaju ortografskome sustavu jezika primaoca, hrvatskomu jeziku. Zbog nejednakih se broja fonema i grafema u engleskome i hrvatskome jeziku teško anglicizmima prilagoditi jeziku primaocu, tj. zamijeniti grafeme engleskoga jezika u grafeme hrvatskoga jezika.⁷⁹ U hrvatskome je jeziku vrlo jednostavna ortografija za razliku od one engleskoga jezika: *Dok jedan grafem u engleskom može predstavljati više od jednog fonema, odnosno isti grafemi ponekad označavaju različite foneme, u hrvatskom se nerijetko provodi princip „jedan fonem – jedan grafem“*.⁸⁰

Pri transkripciji se iz engleskoga jezika u hrvatski jezik mijenjaju sljedeći grafemi:⁸¹

ENG. GRAFEMI	HRV. GRAFEMI
<i>c</i>	<i>k</i>
<i>c (i, e, y)</i>	<i>s</i>
<i>ch</i>	<i>č</i>
<i>ck</i>	<i>k</i>
<i>dge</i>	<i>dž</i>
<i>g</i>	<i>g</i>
<i>g</i>	<i>dž</i>
<i>gh</i>	<i>ø</i>
<i>#h</i>	<i>h</i>
<i>(o.)h</i>	<i>ø</i>
<i>j</i>	<i>dž</i>
<i>kn</i>	<i>n</i>

⁷⁸ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, pristupljeno: 13. 6. 2022.

⁷⁹ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 189.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ L. Badurina, I. Marković, K. Mićanović, *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb, 2008., 237. – 238.

<i>qu</i>	<i>kv</i>
<i>ph</i>	<i>f</i>
<i>s</i>	<i>s</i>
<i>(o.)s(o.)</i>	<i>z</i>
<i>(z.)s</i>	<i>z</i>
<i>sc</i>	<i>sk</i>
<i>sh</i>	<i>š</i>
<i>tch</i>	<i>č</i>
<i>th</i>	<i>t</i>
<i>ts</i>	<i>ts</i>
<i>tz</i>	<i>c</i>
<i>w</i>	<i>v</i>
<i>(o)w(z)</i>	<i>ø</i>
<i>(o)w#</i>	<i>ø/u</i>
<i>#wr</i>	<i>r</i>
<i>x</i>	<i>ks</i>
<i>#x</i>	<i>z</i>
<i>y</i>	<i>i</i>
<i>y</i>	<i>aj</i>
<i>y(o)</i>	<i>j</i>
<i>(o)y</i>	<i>j</i>

Tablica 1. Promjena engleskih i hrvatskih grafema

Unutar ortografske prilagodbe razlikujemo četiri načina formiranja ortografije: formiranje osnovnoga oblika prema izgovoru modela, formiranje osnovnoga oblika prema ortografiji modela, formiranje osnovnoga oblika kombinacijom izgovora i ortografije modela te formiranje osnovnoga oblika pod utjecajem jezika posrednika.⁸²

⁸² R. Filipović, *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1990., 28. – 29.

5.1.1.1. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA PREMA IZGOVORU MODELA

Ortografija anglizama koja se određuje prema izgovoru modela temelji se na grafemima jezika primaoca i fonemima jezika davaoca. Dakle, *određuju se grafemi jezika primatelja koji mogu predstavljati foneme jezika davatelja*.⁸³ To bi značilo da se engleska riječ zamjenjuje grafemima hrvatskoga jezika. Iako, svakim je danom sve više anglizama koji zadržavaju svoje osobine, odnosno izvornu grafiju pa s obzirom na to, možemo reći da sve više prevladava engleski leksik u hrvatskome jeziku. Takve bismo neprilagođene lekseme koje zadržavaju vlastitu grafiju trebali nazivati engleskim stranim riječima, a ne posuđenicama.⁸⁴

Iz primjera koje ćemo navesti vidljivo je da su engleski grafemi zamijenjeni hrvatskim grafemima i određeni prema izgovoru modela, odnosno prema izgovoru engleskoga jezika:

blad (ŠC, 82) < eng. *blood* /blʌd/
tajp (ŠC, 82) < eng. *type* /taɪp/
taksi (BJ, 71) < eng. *taxi* /'tæksi/
nejm (BJ, 103) < eng. *name* /neɪm/
rileks (BJ, 104) < eng. *relax* /rɪ'læks/
šou (BJ, 121) < eng. *show* /ʃəʊ/
erkondišn (BJ, 176) < eng. *air condition* /'eə kəndɪʃən/
fani (BJ, 199) < eng. *funny* /'fʌni/
autsajder (MB, 30) < eng. *outsider* /aʊt'saɪdə(r)/
displej (MB, 38) < eng. *display* /dɪ'spleɪ/
fajn (MB, 83) < eng. *fine* /faɪn/
surprajz (MB, 84) < eng. *surprise* /sə'praɪz/
konklužon (MB, 85) < eng. *conclusion* /kən'klu:ʒn/
fajl (MB, 138) < eng. *file* /faɪl/
rok (MB, 189) < eng. *rock* /rɒk/

⁸³ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 189.

⁸⁴ Ibid.

Termini poput *taksi*, *šou*, *autsajder* su i danas u općoj uporabi te ih možemo pronaći u *Rječniku stranih riječi* Bratoljuba Klaića, dok je ostale autorica Dubravka Ugrešić vješto tvorila pa ovako napisani postaju stilemi u njezinim djelima.

5.1.1.2. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA PREMA ORTOGRAFIJI MODELA

U današnje vrijeme zbog sve većega broja govornika engleskoga jezika, sve češće možemo uočiti anglizme koji zadržavaju svoj ortografski oblik, odnosno izvornu grafiju. Upravo je za to zaslužna njegova prestižnost, tj. ogroman utjecaj engleskoga jezika na sve ostale jezika svijeta. Formiranje osnovnoga oblika prema ortografiji modela temelji se na zamjeni engleskih grafema hrvatskim grafemima, no kod ovoga načina formiranja ortografije prisutna je i ortografska prilagodba, tj. prihvaćanje izvorne grafije koja je karakteristična za neprilagođene strane riječi u hrvatskome jeziku.⁸⁵

Engleski se grafemi zamjenjuju grafemima hrvatskoga jezika. Iako, to nije uvijek tako. Ne provodi se uvijek zamjena upravo zbog različitoga grafemskoga sustava dvaju jezika. Nikolić-Hoyt navodi primjere kojim potkrjepljuje tezu o različitosti grafemskih sustava: *Engleski grafemski sustav ima četiri grafema q, w, x, y kojih nema u grafemskom sustavu hrvatskog pa se ti grafemi zamjenjuju drugim grafemima ili njihovim skupinama. Isto tako, u hrvatskom grafemskom sustavu postoje grafemi koji ne sudjeluju u zamjenjivanju engleskog grafema: ć, đ, lj, nj. Ako se u grafiji engleskog modela pojavljuje udvostručen suglasnički grafem, on se u hrvatskoj grafiji zamjenjuje jednostrukim istovrsnim grafemom, primjerice: ss > s (stress > stres).*⁸⁶

Navest ćemo primjere nekih neprilagođenih anglizama koji su prisutni u romanima *Baba Jaga je snijela jaje* i *Ministarstvo boli* Dubravke Ugrešić⁸⁷:

meeting point (MB, 63) – hrv. *sastajalište*

live (MB, 82) – hrv. *uživo*

black out (MB, 134) – hrv. *zamračivanje*

⁸⁵ Ibid., 191.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Prijevod preuzet s <https://hr.glosbe.com/en/hr>, pristupljeno: 30. 8. 2022.

whatever (MB, 138) – hrv. *svejedno*
piercing (MB, 167) – ang. *piercing*⁸⁸
tattoo (MB, 168) – hrv. *tetovaža*
bitch (MB, 188) – hrv. *kurva*
walkman (MB, 189) – ang. *walkman*⁸⁹
exit (MB, 190) – hrv. *izlaz*
band (MB, 213) – hrv. *grupa*
asshole (MB, 255) – hrv. *šupak*
slow motion (MB, 258) – hrv. *usporen*
ahead (MB, 279) – hrv. *ispred*
management (MB, 280) – hrv. *upravljanje*
escape (MB, 288) – hrv. *bijeg*
gay (MB, 299) – hrv. *homoseksualac*
website (BJ, 58) – hrv. *(internetska) stranica*
food supplement (BJ 93) – hrv. *dopuna (prehrani)*
styling (BJ, 244) – hrv. *stil, oblikovanje*
make over (BJ, 244) – hrv. *mijenjanje izgleda, preobrazba, preobražaj*⁹⁰
coffee (ŠC, 84) – hrv. *kava*

Dakle, vidimo da su prisutni brojni neadaptirani anglizmi čija zamjena na hrvatskome jeziku postoji, no autorica je ipak odlučila prednost dati riječima stranoga podrijetla.

⁸⁸ Riječ *piercing* jest anglizam, odnosno riječ koja je preuzeta iz engleskoga jezika.

⁸⁹ Riječ *walkman* jest anglizam, odnosno riječ koja je preuzeta iz engleskoga jezika.

⁹⁰ Hrvatska inačica preuzeta s <http://www.gfos.unios.hr/images/jezicni-prirucnik-coca-cole-hbc-hrvatska-02-2012-1.pdf>, pristupljeno: 30. 8. 2022.

5.1.1.3. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA KOMBINACIJOM IZGOVORA I ORTOGRAFIJE MODELA

Prilagodba posuđenica kombinacijom izgovora i ortografije provodi se na dva načina. U prvome se načinu prvi dio anglizama formira prema izgovoru, a drugi dio prati izvornu ortografiju, dok je u drugome načinu prilagodba obrnuta – prvi dio se formira prema ortografiji, a drugi prema izgovoru modela, tj. anglizama.⁹¹

displej (MB, 38) < eng. *display*

frik (MB, 84) < eng. *freak*

surprajz (MB, 84) < eng. *surprise*

konklužon (MB, 85) < eng. *conclusion*

fajl (MB, 138) < eng. *file*

rok (MB, 189) < eng. *rock*

esej (MB, 209) < eng. *essay*

Vidimo iz primjera da se u pravilu uzima u obzir onaj način, odnosno oblik anglizma koji je najviše prilagođen hrvatskome jezičnome sustavu. Iako, zbog sve veće uporabe engleskoga jezika, sve se više u jezicima zadržavaju izvorni anglizmi, anglizmi izvorne grafije.

5.1.1.4. FORMIRANJE OSNOVNOGA OBLIKA POD UTJECAJEM JEZIKA POSREDNIKA

Današnji su dodiri s drugim jezicima izravni te se odvijaju bez posrednika. Dok je u prošlosti kod jezičnoga posuđivanja veliku ulogu imao jezik posrednik. Najčešći su jezici posrednici bili francuski i njemački jezik. Dakle, riječi su u hrvatski jezik ulazile preko njemačkoga ili francuskoga jezika da bi se tek nakon toga oblikovali anglizmi.⁹² Za primjer Nikolić-Hoyt navodi etimologiju riječi *štrajk*. Pod njemačkim se utjecajem oblikovao anglizam riječi: eng. *strike* /straɪk/ > njem. *streik* /ʃtraik/ > hrv. *štrajk*.⁹³

⁹¹ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom* u *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 191.

⁹² Ibid., 192.

⁹³ Ibid., 192.

U romanu *Ministarstvo boli* nailazimo na englesku riječ *tattoo*, odakle i dolazi glagol u naš jezik i glasi: *tetovirati*. Riječ *tattoo* je preko njemačkoga jezika došla u engleski jezik pa se tek onda pojavila u našem jeziku kao posuđenica: engl. *tattoo* /tə'tu:/ (MB, 168) > njem. *tätowieren* /tə'to'vi:rən/ > hrv. *tetovirati*.⁹⁴ Isti je postupak s riječi *keks*: engl. *cake* /keɪk/ > njem. *keks* > hrv. *keks* (MB, 120).⁹⁵

5.1.2. FONOLOŠKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Fonološka se adaptacija temelji na usporedbi fonoloških osobina dvaju jezika, jezika primaoca i jezika davaoca. Do usporedbe dolazi prilikom jezičnoga posuđivanja koji započinje prelaskom jednoga aspekta iz jezika davaoca u jezik primalac. Unutar toga, razlikujemo dva lingvistička procesa: supstituciju i importaciju. Supstitucijom nazivamo zamjenu aspekta iz jezika davaoca već postojećim u jeziku primaocu. Supstitucija se na fonološkoj razini naziva još i transfonemizacija. Transfonemizacija jest zamjena fonoloških elemenata jezika davaoca elementima jezika primaoca koja se javlja prilikom formiranja fonološkoga oblika posuđenica u jeziku primaocu. S obzirom na to da se elementi jezika davaoca unutar jezika primaoca mogu zamjenjivati na više načina, postoje više oblika iste posuđenice.⁹⁶ S druge se strane importacijom naziva svaki aspekt koji je preuzet od jezika davaoca. Upravo takvi elementi, odnosno aspekti dovode do strukturalnih promjena u fonologiji jezika primaoca.⁹⁷

Hrvatski i engleski fonološki sustavi se razlikuju u broju fonema. Fonemski se sustav hrvatskoga standardnog jezika sastoji od 32 fonema: sedamnaest šumnika (pravih suglasnika), devet sonanata i šest samoglasnika. Engleski sustav broji 44 fonema, 24 suglasnička i dvadeset samoglasničkih. Engleski jezik za razliku od

⁹⁴ V. Muhvić-Dimanovski, *Njemački kao jezik posrednik pri posuđivanju iz engleskoga u hrvatski*, *Suvremena lingvistika*, Vol. 41-42 No. 1-2, 1996., 460.

⁹⁵ *Ibid.*, 459.

⁹⁶ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 68. – 69.

⁹⁷ *Ibid.*, 77.

hrvatskoga ima veći broj samoglasnika – dvanaest samoglasnika monoftonga i osam diftonga:⁹⁸

SAMOGLASNICI ⁹⁹	HRVATSKI JEZIK	ENGLESKI JEZIK
MONOFTONG	/i/, /e/, /a/, /o/, /u/, (slogotvorni /r/)	/i:/, /ɪ/, /e/, /æ/, /a:/, /ɔ/, /ɔ:/, /ʊ/, /u:/, /ʌ/, /ɜ:/, /ə/
DIFTONG	/ie/	/eɪ/, /aɪ/, /ɔɪ/, /aʊ/, /əʊ/, /ɪə/, /eə/, /uə/

Tablica 2. Samoglasnici u hrvatskome i engleskome jeziku

Engleski se suglasnici dijele prema načinu artikulacije, prema mjestu artikulacije i prema zvučnosti, dok se hrvatski suglasnici dijele prema načinu tvorbe, prema mjestu tvorbe i prema zvučnosti. Prikazat ćemo suglasnike prema načinu artikulacije u engleskome jeziku i suglasnike prema načinu tvorbe u hrvatskome jeziku:¹⁰⁰

	HRVATSKI JEZIK (prema načinu tvorbe)	ENGLESKI JEZIK ¹⁰¹ (prema načinu artikulacije)
SUGLASNICI ¹⁰²	<p>ŠUMNICI</p> <p>1. <i>Zatvorni (okluzivi):</i> /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/</p> <p>2. <i>Tjesnačni (frikativi):</i> /f/, /s/, /z/, /š/, /ž/, /h/</p> <p>3. <i>Sliveni (afrikate):</i> /c/, /č/, /ć/, /čj/, /zj/</p> <p>SONANTI</p> <p>1. <i>Nosni (nazali):</i> /m/, /n/, /ŋ/</p>	<p>1. <i>Eksplzivni, zatvorni:</i> /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/</p> <p>2. <i>Nazalni, nosni:</i> /m/, /n/, /ŋ/</p> <p>3. <i>Lateralni, bočni:</i> /l/</p> <p>4. <i>Tjesnačni, frikativi:</i> /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, /r/, /h/</p>

⁹⁸ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 184.

⁹⁹ R. Filipović, A. Menac, *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku*, Školska knjiga, Zagreb, 2005., 23. – 24.

¹⁰⁰ Ibid. 23. – 25.

¹⁰¹ R. Filipović je u knjizi *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku* nabrojao dvadeset i osam suglasnika prisutnih u engleskome jeziku.

¹⁰² R. Filipović, A. Menac, *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku*, Školska knjiga, Zagreb, 2005., 23. – 25.

	2. <i>Bočni (lateralni): /l/, /l̥/</i> 3. <i>Treperavi (vibranti): /r/</i> 4. <i>Tjesnačni (frikativi): /v/, /j/</i>	5. <i>Afrikate, sliveni: /tʃ/, /dʒ/, /ts/, /dz/, /tr/, /dr/</i> 6. <i>Polukonsonanti, poluvokali: /j/, /w/</i>
--	--	---

Tablica 3. Suglasnici u hrvatskome i engleskome jeziku

Tri su skupine fonema koje razlikujemo: isti, tj. podudarni, slični i različiti fonemi. Upravo oni odgovaraju trima tipovima transfonemizacije, odnosno supstitucije na fonološkoj razini: nulta ili potpuna transfonemizacija, kompromisna ili djelomična transfonemizacija i slobodna transfonemizacija.¹⁰³

5.1.2.1. NULTA ILI POTPUNA TRANSFONEMIZACIJA

U ovaj tip transfonemizacije ulaze fonemi hrvatskoga i engleskoga jezika koji se u potpunosti podudaraju pa se onda s lakoćom može zamijeniti fonem jezika davaoca s fonemom jezika primaoca. *Dakle, samoglasnici se ne razlikuju po otvoru i mjestu artikulacije, a suglasnici po mjestu i načinu artikulacije.*¹⁰⁴

- /a/ blad (ŠC, 82) < eng. /ʌ/ blood /bʌld/*
- /n/ tenis (MB, 18) < eng. /n/ tennis /'tenɪs/*
- /š/ šop (MB, 19) < eng. /ʃ/ shop /ʃɒp/*
- /k/ klub (MB, 24) < eng. /k/ club /kʌb/*
- /f/ film (MB, 79) < eng. /f/ film /fɪlm/*
- /p/ pub (MB, 93) < eng. /p/ pub /pʌb/*
- /t/ lift (MB, 130) < eng. /t/ lift /lɪft/*
- /g/ golf (BJ, 146) < eng. /g/ golf /gɒlf/*
- /e/ test (BJ, 176) < eng. /e/ test /test/*

¹⁰³ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 186.

¹⁰⁴ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 72.

Iako vidimo da se opisi nekih engleskih fonema ne poklapaju s opisima hrvatskih fonema, ipak pripadaju potpunoj transfonemizaciji jer je sličnost opisa dosegla najveću razinu.¹⁰⁵

5.1.2.2. KOMPROMISNA ILI DJELOMIČNA TRANSFONEMIZACIJA

Transfonemiziraju se slični fonemi, odnosno suglasnici koji se ne podudaraju po mjestu artikulacije i samoglasnici koji se ne podudaraju po stupnju otvora.¹⁰⁶

/i/ film (MB, 79) < eng. */ɪ/ film* /fɪlm/

/v/ servis (BJ, 185) < eng. */v/ service* /'sɜ:vis/

/t/ test (MB, 31) < eng. */t/ test* /test/

/a/ start (MB, 129) < eng. */ɑ:/ start* /stɑ:t/

/i/ lift (MB, 130) < eng. */ɪ/ lift* /lɪft/

/o/ sport (BJ, 146) < eng. */ɔ/ sport* /spɔ:t/

Dakle, vidimo iz primjera da se pomicanje mjesta artikulacije javlja kod stražnjega engleskoga */ɑ:/* koji se transfonemizira u prednje hrvatsko *a*, dok se suženje otvora može uočiti kod engleskih otvorenih */æ/, /i/, /ɔ/, /u/* koji se transfonemiziraju u zatvorene hrvatske *e, i, o, u*.¹⁰⁷ Što se suglasnika tiče, kod njih se primjenjuje princip slobodne promjene mjesta artikulacije, ali način artikulacije ostaje isti.¹⁰⁸

¹⁰⁵ R. Filipović, *Tipovi transfonemizacije u jezicima u kontaktu*, Filologija, Vol. No. 8, 1978., 101.

¹⁰⁶ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 187.

¹⁰⁷ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 74.

¹⁰⁸ *Ibid.*, 75.

5.1.2.3. SLOBODNA TRANSFONEMIZACIJA

Ova je skupina transfonemizacije karakteristična za foneme engleskoga jezika koji ne pripadaju hrvatskome jeziku, odnosno ne postoje u našem jeziku pa se fonemi modela potpuno slobodno zamjenjuju s fonemima jezika primaoca ili hrvatskoga jezika.

/a/ pidžama (BJ, 20) < eng. /ə/ pyjamas /pə'dʒɑ:məz/

/er/ servis (BJ, 185) < eng. /ɜ:/ service /'sɜ:vɪs/

/ej/ kontejner (MB, 253) < eng. /eɪ/ container /kən'teɪnə(r)/

/aj/ copy right /kopirajt/ (MB, 278) < eng. /aɪ/ copyright /'kɒpraɪt/

Dakle, iz primjera možemo uočiti da se fonemi jezika primaoca, odnosno hrvatskoga jezika oblikuju prema ortografiji modela, tj. prema ortografiji fonema jezika davaoca ili engleskoga jezika.¹⁰⁹

5.1.3. MORFOLOŠKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Morfološka je adaptacija određena razlikama u morfološkim sustavima dvaju jezika. Morfološki je sustav hrvatskoga jezika kompliciraniji od sustava engleskoga jezika. Razlog tome jesu gramatičke kategorije. U engleskome jeziku postoje četiri vrste riječi (imenice, glagoli, pridjevi i prilozi) koje ulaze u kategoriju osnovnoga oblika, i to po sljedećem sistemu: *slobodni morfem + nulti vezani morfem*. S druge strane, hrvatski je jezik karakterističan po sufiksima za pojedine vrste riječi, odnosno po gramatičkim kategorijama: imenskim riječima (imenice, pridjevi, brojevi i zamjenice) određujemo rod, broj i padež; glagolskim oblicima određujemo lice, broj, vrijeme, način i vid.¹¹⁰

¹⁰⁹ A. Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 188.

¹¹⁰ Ibid., 192.

5.1.3.1. IMENICE

Kada se anglizam adaptira morfološkom sustavu, on se potpuno prilagođava i ulazi u jezični sustav da bi se mogao mijenjati poput imenica u hrvatskom jeziku. Dakle, anglizmi se dekliniraju po domaćem deklinacijskom sustavu, sustavu hrvatskoga jezika te preuzimaju domaće sufikse ovisno o rodu, broju i padežu imenice. Kada je riječ o određivanju roda imenice, u engleskom jeziku rod prirodan, odnosno imenicama koje označavaju osobe rod se određuje prema spolu, dok su pojmovi i stvari srednjega roda. U hrvatskom jeziku rod gramatički što znači da posuđenice moraju pratiti sustav hrvatskoga standardnog jezika i njemu se prilagoditi.¹¹¹ Da posuđenice moraju pratiti sustav hrvatskoga standardnog jezika najbolje pokazuju sljedeći primjeri koji se dekliniraju po deklinacijskom sustavu hrvatskoga jezika te preuzimaju nastavke:

N ... *omamljenoj slatkastim mirisom čokolade zavrteo slide show*. (BJ, 137) / *Golf je jedan izuzetno lijep sport...* (BJ, 146)

G ... *stigne do bugarskog jogurta, botoxa i antioksidanata...* (BJ, 112) / ... *koji su nosili etiketu food supplementa*. (BJ, 93)

D *Zahvaljujući boy-friendu koji je pljunuo za kuću miju...* (MB, 297)

A ... *pa je dao da se wellness centar doslovno „obuče“ u reprodukcije poznatih slika...* (BJ, 136) / ... *koji su mu za minimalnu rentu dodijelile gradske vlasti*. (MB, 17)

V ... *i vaš wellness centar!* (BJ, 175)

L ... *na displeju su proletjele tri osmice i nestale*. (MB, 129)

I ... *bajka bi se trebala završiti happy endom*. (MB, 224) / ... *glad za totalnim make over-om...* (BJ, 244)

Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje navodi sljedeće: *Ako se pojavi u hrvatskom tekstu, stranu riječ treba, kad god je to moguće, zamijeniti hrvatskom riječju ili svezom.*¹¹² Kao što vidimo iz primjera, brojni se anglizmi i izvorne engleske riječi mogu zamijeniti hrvatskom riječi. Za englesku riječ *makeover* *Jezični savjetnik Coca-Cole* daje sljedeću hrvatsku zamjenu: *mijenjanje izgleda, preobrazba,*

¹¹¹ Ibid.

¹¹² *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013., 67.

preobražaj.¹¹³ Za *display*, *displej* navodi dvije zamjene na hrvatskome jeziku ovisno o području uporabe: 1. informatika: *zaslon*, *predočnik*, 2. marketing: *reklamni oglas*.¹¹⁴

Nadalje, *institutski pravopis* napominje da bi se padežni nastavci kod stranih riječi trebali pisati bez spojnice.¹¹⁵ Dakle, točno je *make overom*, a ne *make over-om* kao što je prisutno u romanu Dubravke Ugrešić.

Još je jedna značajka koja odudara od pravila *institutskoga pravopisa*: *Strane se riječi pišu kosim slovima ako odudaraju od glasovnoga sastava hrvatskoga jezika, npr. attachment. Ako ne odudaraju od glasovnoga sastava hrvatskoga jezika, ne pišu se ukošeno i smatraju se posuđenicama, npr. printer*.¹¹⁶ U romanima imamo izvornu englesku riječ pisanu kurzivom, ali i englesku riječ pisanu kao da je posuđenica, odnosno bez kurziva, npr. *happy end* je pisan bez kurziva, dok je *make over* pisan kurzivom. Dakle, možemo zaključiti da je Ugrešić upotrebljavala izvorne engleske riječi kako bi se dodatno približila publici, ali i svakodnevnoj komunikaciji koja je sve više obogaćena anglicizmima i izvornim riječima na engleskome jeziku.

Kao što u fonološkoj prilagodbi postoji transfonemizacija, tako je i u morfološkoj prilagodbi prisutna transmorfemizacija, tj. supstitucija na morfološkoj razini. Razlikujemo tri stupnja transmorfemizacije: nultu transmorfemizaciju, kompromisnu transmorfemizaciju i potpunu transmorfemizaciju.

Nulta transmorfemizacija karakteristična je po nultome morfemu, odnosno jezik davalac se prilagođava jeziku primaocu bez morfološke promjene jer ulazi u jezik kao slobodni morfem bez vezanoga morfema. Dakle, jezik davalac odgovara jeziku primaocu i obrnuto. Taj je stupanj prisutan u oba jezika jer imenice često završavaju suglasnikom i bez vezanoga morfema. Anglizmi koji završavaju samoglasnikom u jezik primalac ulaze tako da zadrže sufiks kao dio osnove te se ponašaju kao domaće

¹¹³ L. Hudeček, M. Matković, I. Čutuk, *Jezični priručnik Coca-Cole HBC Hrvatska*, dostupno na: <http://www.gfos.unios.hr/images/jezicni-prirucnik-coca-cole-hbc-hrvatska-02-2012-1.pdf>, 196., pristupljeno: 25. 7. 2022.

¹¹⁴ Ibid., 157., pristupljeno: 25. 7. 2022.

¹¹⁵ *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013., 67.

¹¹⁶ Ibid.

imenice koje imaju nulti morfem u nominativu jednine, posebno kada je riječ o samoglasnicima *-i* i *-u* (*rugby* : *ragbi*, *interview* : *intervju*).¹¹⁷

film (ŠC, 52) < eng. *film* (m. r. jd.)

lift (MB, 130) < eng. *lift* (m. r. jd.)

Nastavci *-lm* i *-ft* nisu u skladu s morfološkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika te se smatraju inovacijom u morfološkom sustavu jezika primaoca koja nema izgleda za daljnju prilagodbu.¹¹⁸

start (MB, 129) < eng. *start* (m. r. jd.)

golf (BJ, 146) < eng. *golf* (m. r. jd.)

sport (BJ, 146) < eng. *sport* (m. r. jd.)

test (BJ, 176) < eng. *test* (m. r. jd.)

Kompromisna je transmorfemizacija drugi stupanj morfološke prilagodbe u kojoj posuđenica, odnosno anglizam zadržava sufiks, vezani morfem jezika davaoca. Vezani je morfem fonološki prilagođen, ali nije u skladu s morfološkim sustavom jezika primaoca. Najčešće je riječ o sljedećim vezanim morfemima: *-er*, *-ing*, *-ist*, *-or*, *-et*.¹¹⁹

kompjuter (MB, 157) < eng. *computer* (m. r. jd.)

jogging (MB, 187) < eng. *jogging* (m. r. jd.)

kontejner (MB, 253) < eng. *container* (m. r. jd.)

videorekorder (MB, 268) < eng. *video recorder* (m. r. jd.)

Internet (BJ, 227) < eng. *Internet* (m. r. jd.)

styling (BJ, 244) < eng. *styling* (m. r. jd.)

doping (BJ, 244) < eng. *doping* (m. r. jd.)

¹¹⁷ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 193.

¹¹⁸ R. Filipović, *Transmorfemizacija – najčešći oblik supstitucije na morfološkom nivou*, *Filologija*, Vol. No. 9, 1980., 179.

¹¹⁹ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 193. – 194.

Potpuna je transmorfemizacija zadnji stupanj morfološke prilagodbe prema kojoj vezani morfem jezika *davaoca* ne odgovara morfološkom sustavu jezika *primaoca*. Vezani se morfem, odnosno sufiks anglizama zamjenjuje morfemom ili sufiksom jednake funkcije i značenja hrvatskoga podrijetla. Rezultat je takve adaptacije potpuno identična riječ koja je iz jezika *davaoca* (engleski jezik) ušla u jezik *primalac* (hrvatski jezik). Prema Filipoviću je upravo ta riječ prošla kroz dva stupnja morfološke prilagodbe, tj. transmorfemizacije: prvo je prošla kroz kompromisnu transmorfemizaciju kod koje je jezik *primalac* zadržao vezani morfem jezika *davaoca*, a zatim je riječ prešla i prilagodila se jeziku *davaocu*, odnosno anglizmu – prošla je kroz stupanj potpune transmorfemizacije.¹²⁰

U romanu *Ministarstvo boli* spominje se leksem *tenis* (MB, 18). *Tenisač* je leksem u hrvatskome jeziku za osobu koja igra tenis. Do leksema *tenisač* je došlo potpunom transmorfemizacijom: *tenis-er* (strana riječ) > *tenis-ač* (posuđenica u hrvatskome jeziku – potpuna transmorfemizacija). Pretpostavlja se da je preskočen drugi stupanj, odnosno kompromisna transmorfemizacija ili da je riječ o tvorbi preuzete imenice. Filipović je dao primjer s imenicom *boxer* u kojoj je prisutna i kompromisna supstitucija na morfološkoj razini, a ona glasi ovako: *box-er* (anglizam) > *boks-er* (tuđica u hrvatskome jeziku – kompromisna transmorfemizacija) > *boks-ač* (posuđenica u hrvatskome jeziku – potpuna transmorfemizacija).¹²¹

5.1.3.2. GLAGOLI

Morfološka se prilagodba engleskih glagola u glagolske posuđenice u hrvatskome jeziku znatno razlikuje u osnovnome obliku glagola. Engleski se glagoli ne razlikuju od imenice po glagolskome infinitivnome nastavku, odnosno nemaju određene nastavke za infinitiv kao što je to prisutno u hrvatskome jeziku (*-ti, -ći*). U formiranju osnovnoga oblika glagola anglizmi služe kao osnova za tvorbu glagola u hrvatskome jeziku, a svi se ostali elementi koju su potrebni za prilagodbu (sufiksi) preuzimaju iz jezika *primaoca*, hrvatskoga jezika.¹²² Prvi je korak morfološke

¹²⁰ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 123.

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid. 136.

prilagodbe glagola određivanje infinitivnih nastavaka jezika primaoca (*-a-ti, -ova-ti*) i onih nastavaka preuzetih iz jezika posrednika (*-ira-ti, -isa-ti*).¹²³ Dakle, za tvorbu se glagolskih posuđenica uzima osnova iz engleskoga jezika, a nastavak za infinitiv iz hrvatskoga jezika:

surfala sam (BJ, 71) > *surf-a-ti*

kontroliram (BJ, 96) > *control-ira-ti*

spikaju (MB, 48) > *speak-a-ti*

skrolati (MB, 83) > *scroll-a-ti*

U romanima Dubravke Ugrešić najčešće nailazimo na izvorne engleske glagole koji se pojavljuju kao dio rečenice, a neki od tih glagola jesu¹²⁴:

delete (MB, 64) – hrv. *brisati*

restore (MB, 64) – hrv. *obnoviti*

need (MB, 68) – hrv. *trebati*

sorry (MB, 168) – hrv. *oprostiti*

understand (BJ, 156) – hrv. *razumjeti*

stay (BJ, 157) – hrv. *ostati*

take (BJ, 157) – hrv. *uzeti*

look (BJ, 157) – hrv. *gledati*

Engleski glagolski sustav nema kategorije glagolskoga vida, dok ga hrvatski sustav ima. S obzirom na to, engleske se glagolske posuđenice pri adaptaciji mogu podijeliti na: glagole koji vid izražavaju sadržajem, odnosno kontekstom bez morfološke oznake i glagole koji prefiksom ili infiksom određuju svoj vid.¹²⁵ Tijekom potpune transmorfemizacije, glagolski anglizmi se javljaju u tri kategorije: svršeni, nesvršeni i dvovidni glagoli. Svršeni se glagoli razlikuju od nesvršenih po značenju, ali ne i po obliku kao što je to uobičajeno u hrvatskome jeziku.¹²⁶

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Prijevod preuzet sa <https://hr.glosbe.com/en/hr>, pristupljeno: 30. 8. 2022.

¹²⁵ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 196.

¹²⁶ Ibid.

Svršeni glagol: eng. *start* (MB, 129) > hrv. *startati*

Nesvršeni glagol: eng. *meeting* (MB, 63) > hrv. *mitingovati*¹²⁷

Dvovidni glagol: eng. *test* (MB, 31) > hrv. *testirati*¹²⁸

Često glagolske posuđenice preuzimaju isti morfološki sufiks, ali i prefiks za svršeni i nesvršeni vid iz jezika primaoca, tj. isti sufiks i prefiks koji imaju glagoli u hrvatskome jeziku.¹²⁹

5.1.3.3. PRIDJEVI

Adaptacija pridjeva u sustav hrvatskoga jezika proučava se s dva gledišta: primarne i sekundarne adaptacije, što znači da pridjevske posuđenice čine dvije skupine. Prvu skupinu čine izvorni pridjevi, odnosno pridjevi koji su preuzeti iz engleskoga jezika, dok drugoj skupini pripadaju pridjevske posuđenice koje su zadržale stranu osnovu (engleski jezik), ali tvorba je preuzeta iz jezika primaoca (hrvatski jezik). Primarnoj adaptaciji pripadaju pridjevi prve skupine, a sekundarnoj adaptaciji pridjevi druge skupine.¹³⁰

Oblik pridjeva primarne adaptacije formira se prema nultoj transmorfemizaciji zbog nultoga vezanoga morfema. Takvi su pridjevi preuzeli morfološke karakteristike iz jezika davaoca, odnosno iz engleskoga jezika, a nisu preuzeli gramatičke kategorije (rod, broj i padež) jezika primaoca, hrvatskoga jezika.¹³¹

- *You need an urgent tip, Teach.* (MB, 68)

- *Padao je snijeg u neviđenim, extra large pahuljama.* (MB, 146)

- *... bajka bi se trebala završiti happy endom.* (MB, 224)

¹²⁷ Danas ovaj oblik nije u skladu s hrvatskim standardnim jezikom.

¹²⁸ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 141.

¹²⁹ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 196.

¹³⁰ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 145.

¹³¹ Ibid.

- *Vi ste, drugarice, zbilja pathetic...* (MB, 247)
- ... communiciative, loyal, descreet, tolerant and friendly, i lako se nositi sa stressful situations. (MB, 282)
- *Pokazivat će neobičan interes za diplomatic and consular privileges.* (MB, 282)
- *Sjedila sam u primjerenom settingu, u sobi koja je pripadala nekome drugome, i stiskala u ruci novostečenu low-life vizu.* (MB, 283)
- *Have a nice lay...* (BJ, 140)
- *Old ladies are funny...* (BJ, 199)

Vidimo da u nekim primjerima nije preuzet samo engleski pridjev, već je preuzeta cijela sintagma iz jezika davaoca, odnosno iz engleskoga jezika (*urgent tip, happy end, stressful situations, diplomatic and consular privileges, nice lay, old ladies*).

Pridjevske posuđenice ne razlikuju određeni i neodređeni oblik pridjeva jer se ono izražava pomoću člana, a ne oblikom pridjeva kao što je to slučaj u hrvatskome jeziku.¹³²

An urgent tip (MB, 68) (neodređeni član) – ***The urgent tip*** (određeni član)

'Hitan' savjet (neodređeni pridjev) – ***'Hitni' savjet*** (određeni pridjev)

Osnova pridjevskih posuđenica u sekundarnoj adaptaciji uzeta je iz sustava jezika primaoca, odnosno iz hrvatskoga jezika. Na takve se adaptirane pridjevske osnove dodaju sufiksi karakteristični za hrvatski jezik. Tri su najčešća pridjevska sufiksa u hrvatskome jeziku koje preuzimaju i pridjevske posuđenice: *-ski, -ov, -an*.¹³³ Na korpusu iz romana Dubravke Ugrešić, navest ćemo primjere pridjevskih

¹³² R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 146.

¹³³ *Ibid.*, 147.

posuđenica sekundarne adaptacije na *-ski* i *-an*, a primjere na *-ov* ćemo preuzeti od Rudolfa Filipovića jer ih u našem korpusu nismo pronašli: *gangaster-ov*, *bokser-ov* (*boksač-ev*).¹³⁴

kompjuter-ski (MB, 11)

kompetitiv-an (MB, 135)

film-ski (MB, 64)

kompatibil-an (MB, 280)

5.1.3.4. PRILOZI

U našem smo korpusu naišli i na priloge koji se posuđuju u izvornome obliku, onako kako je to prisutno u engleskome jeziku. Dakle, ne prilagođavaju se jeziku primaocu, već ostaju nepromijenjeni i direktno su preuzeti iz jezika davaoca što možemo i uočiti iz naših primjera:

- *Zvuči malo corny...* (MB, 168)

- *Bit će to planeri tuđih života i svojih karijera, koji think deeply, read wildely and write beautifuly.* (MB, 280)

5.1.4. LEKSIČKO-SEMANTIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Sljedeći stupanj adaptacije anglizama čini leksičko-semantička prilagodba. Naziv leksičko-semantička prilagodba je ipak nešto precizniji od naziva za koji su se odlučili Filipović i Nikolić-Hoyt, odnosno od semantičke prilagodbe jer je glavni čimbenik koji se proučava leksik, odnosno značenje leksema. Dakle, leksičko-semantička prilagodba je obuhvatnija jer u nazivu sadrži i jedno i drugo, odnosno i leksik i značenje.

Prolaskom kroz semantičku adaptaciju posuđenice mogu mijenjati svoje značenje. Značenje se posuđene riječi može razlikovati u jeziku davaoca i jeziku primaocu. Dvije su pojave prisutne na ovoj razini: adaptacija značenja modela te semantičko posuđivanje. Adaptacija se značenja odvija na posuđenici koja je preuzeta

¹³⁴ Ibid.

u jezik primalac iz jezika davaoca, dok se semantičko posuđivanje odnosi na prijenos značenja riječi iz jezika davaoca na domaću riječ iz jezika primaoca.¹³⁵ Pitanje semantičkoga posuđivanja i danas nije u potpunosti riješeno. Donekle prihvaćenu definiciju semantičkoga posuđivanja iznio je Louis Deroy koji smatra sljedeće: *Ne posuđuju se, dakle, samo čitave riječi. Posuđuju se i dijelovi riječi, morfemi i fonemi. Ali često dolazi i do toga da se u strani jezik uzima nešto što je mnogo nematerijalne: nova značenja koja se dodaju starim značenjima tradicionalnih riječi. To je semantičko posuđivanje.*¹³⁶ Dakle, mogli bismo reći da je uzrok semantičkoga posuđivanja utjecaj jednoga jezika na drugi.

Promjene staroga značenje u novo dijele se u tri kategorije:

1. sadržaj staroga značenja ostaje nepromijenjen u novome značenju
2. novo je značenje sadržajem kraće za razliku od starijega
3. novo je značenje prošireno sadržajem u usporedbi sa starim.¹³⁷

Einar Haugen razlikuje dvije vrste posuđenica s obzirom na značenje: homonimsku i sinonimsku posuđenicu. Homonimska posuđenica jest posuđenica čije novo značenje nema ništa zajedničkoga s onim starim. S druge strane, do sinonimske posuđenice dolazi kada postoji manje ili veće preklapanje između staroga i novoga značenja.¹³⁸

L. Deroy negira Haugenovu podjelu te svoje gledište temelji na odnosu oblik – značenje i objašnjava: *Semantičko posuđivanje rezultira iz ekvivalencije između dviju riječi koje pripadaju dvama različitim jezicima, a ta se ekvivalencija može uspostaviti ili prema značenju ili prema obliku.*¹³⁹

¹³⁵ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 153.

¹³⁶ Ibid., 155.

¹³⁷ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 160.

¹³⁸ Ibid., 155. – 156.

¹³⁹ Ibid., 156.

T. E. Hope kritizira Deroyevu podjelu, a Haugenovu djelomično izmjenjuje. Prihvaća i zadržava homonimske posuđenice, a sinonimske posuđenice preoblikuje u polisemske posuđenice jer smatra da je riječ o pojavi polisemije, a ne sinonimije.¹⁴⁰

Kada je riječ o podjeli semantičkih promjena, prihvaćen je Hopeov sistem koji dijeli semantičke promjene na pet skupina:

1. promjene u semantičkoj ekstenziji
2. elipsa
3. promjena imena mjesta i vlastitih imena u opće imenice
4. pejorizacija i eufemizmi
5. metafora.¹⁴¹

Detaljnije ćemo se osvrnuti na promjene u semantičkoj ekstenziji i na njihovu podjelu koja je dodatno poboljšala i preciznije odredila Hopeov sistem. Dakle, promjene u semantičkoj ekstenziji dijelimo na tri oblika promjena:¹⁴²

- a) nulta semantička ekstenzija – primarna adaptacija
- b) suženje značenja – primarna adaptacija
- c) proširenje značenja – sekundarna adaptacija.

5.1.4.1. NULTA SEMANTIČKA EKSTENZIJA

Nulta semantička ekstenzija pripada primarnoj adaptaciji. Ona se javlja kada se značenje posuđenice ne mijenja te se podudara sa značenjem engleske riječi, odnosno modela. Najčešće je riječ o izrazima koji se ograničavaju na jedno specijalizirano područje (tehnologija, sport, glazba, moda, kozmetika, društvene

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Ibid., 161.

¹⁴² Ibid.

pojave...).¹⁴³

U sljedećim se područjima javljaju primjeri nulte semantičke ekstenzije:

a) sport:

tenis (MB, 18) < eng. *tennis*

start (MB, 129) < eng. *start*

golf (BJ, 143) < eng. *golf*

b) glazba i pripadnici određenih skupina:

hipi (MB, 12) < eng. *hippie*

rap (MB, 95) < eng. *rap*

rok (MB, 189) < eng. *rock*

gangster (MB, 213) < eng. *gangster*

fan (BJ, 40) < eng. *fan*

c) piće:

Coca Cola (MB, 103) < eng. *Coca-Cola*

d) oružje:

snajper (MB, 65) < eng. *sniper*

revolver (MB, 143) < eng. *revolver*

e) psi:

¹⁴³ Ibid.

buldog (BJ, 10) < eng. *bulldog*

f) prijevozna sredstva:

taksi (BJ, 50) < eng. *taxi*

g) razno:

autsajder (MB, 30) < eng. *outsider*

frik (MB, 84) < eng. *freak*

piercing (MB, 167) < eng. *piercing*

copy right (MB, 278) < eng. *copyright*

5.1.4.2. SUŽENJE ZNAČENJA

Suženje značenja također pripada primarnoj adaptaciji te se odnosi na preuzimanje jednoga značenja posuđenice, dok sam anglizam ima više od jednoga značenja u svome jeziku. Dakle, značenje se sužava od općega ka specijaliziranome značenju. Suženje broja značenja česta je pojava u jezičnome posuđivanju *jer se riječ najčešće preuzima radi potrebe imenovanja preuzetog predmeta ili pojma iz jezika davatelja, a to je obično samo jedno značenje*.¹⁴⁴

Primjere iz romana Dubravke Ugrešić koje ćemo navesti temeljili smo na Filipovićeveu popisu jer je on značenja preuzeo iz Websterova rječnika (1971.), najopsežnijega rječnika po broju obrađenih riječi, ali uzimajući u obzir i kontekst preuzetoga primjera.¹⁴⁵ U zagradi ćemo pored anglizama navesti ukupan broj značenja koje posuđenice imaju u vlastitome jeziku, odnosno u jeziku davaocu, dok

¹⁴⁴ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 201.

¹⁴⁵ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 165.

ćemo značenja koje posuđenice imaju u hrvatskome jeziku ispisati služeći se *Rječnikom stranih riječi* (2007.) Bratoljuba Klaića.¹⁴⁶

golf (BJ, 143) < eng. *golf* (2): 1. igra malim tvrdim loptama, odnosno drvenim ili željeznim kuglama, koje se posebnim štapovima tjeraju u jamicu preko raznih umjetnih zapreka – *Dok su išli prema terenima za **golf** Mr. Shake je živahno objašnjavao Kukli smisao svoga postojanja* (BJ, 143)

šou (BJ, 121) < eng. *show* (15): 1. umjetničko-zabavna priredba; 2. *prenes.* spektakl, zanimljiv događaj – *Živi **šou!** E, moj Mevlo, šta ćeš ti još među ovim tjelesinama doživiti'... - uzdahnuo je mladić.*

sport (BJ, 146) < eng. *sport* (6): 1. fizičke vježbe, igre i natjecanja (nogomet, plivanje itd.) kojima je svrha razvijanje i ojačanje organizma; 2. *prenes.* zabava, razonoda, razbibriga – *Nadam se da vam se zbog ovog neugodnog detalja **golf** nije trajno zamjerio? **Golf** je jedan izuzetno lijep **sport**...*

tenis (MB, 18) < eng. *tennis* (2): 1. sportska igra loptama na specijalnom igralištu, podijeljenom mrežom u dva dijela; na obje strane mreže raspoređuju se igrači (po jedan – *singl*, ili po dva – *dúbl*) i reketima prebacuju loptu preko mreže – *Snalazili su se. Većina je "igrala **tenis**".*

test (MB, 31) < eng. *test* (3): 1. kušanje, pokus; pitanje kojim se kuša čija sposobnost i inteligencija; *isp.* kviz – *I zaista, mali **test** pokazao je da im je književnost malo značila.*

start (MB, 129) < eng. *start* (5): 1. *sport.* čas početka sportskog natjecanja; 2. polazna točka, polazište pri utrkama i sl.; 3. prvi nastup u nekom natjecanju; 4. polet, odlet aviona; 5. nastup na loptu (npr. kod nogometa) – *Na displeju su proletjele tri osmice i nestale. Pažljivo je pritisnula "**start**".*

lift (MB, 130) < eng. *lift* (23): 1. dizalica, dizalo za putnike i terete; 2. dizalo za vađenje vode, nafte itd. iz bušotina; 3. prijevoz automobilom iz usluge – *Kroz uzak prozor na **liftu**, kao kroz ronilačku masku, vidjela sam kako prinosi ruku obrazu.*

¹⁴⁶ B. Klaić, *Rječnik stranih riječi: tuđice i posuđenice*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.

revolver (MB, 143) < eng. *revolver* (3): 1. malo ručno vatreno oružje sa više metaka (prvotno s nabojima u bubnju ili u cijevima koje su se okretale) – *Uroš se ubio iz revolvera, pucao si je u sljepoočicu.*

film (MB, 208) < eng. *film* (5): 1. tanka prozirna opna od celuloida s presvlakom osjetljivom za svjetlost; služi za fotografiranje ili za pravljenje kinematografskih snimaka; 2. vrpca za kinematografske predstave; 3. predstava ili komad koji se prikazuje u kinematografu; 4. caklina, opna, pokožica (koja se stvori na nekom predmetu ako ga prevlačimo voskom, bojom i sl.) – *Složili su se da je najslavniji ipak bio Richard Burton, koji je u filmu Neretva glumio Tita.*

esej (MB, 209) < eng. *essay* (4): 1. literarni pokušaj; crtica, ogleđ; popularno pisana rasprava u biranoj formi o predmetima bilo kojega područja koja ne iscrpljuje stvar do kraja – *Dragi moj Petroviću je roman-esej, oštra analiza mentaliteta, običaja i navika srpske provincije.*

džungla (MB, 294) < eng. *jungle* (4): 1. močvarna neprohodna guštara u riječnim dolinama predgorja Himalaje; džungle su pune različitih divljih (viših i nižih vrsta) životinja i kojekakvoga bilja, osobito penjačica i orhideja; džunglama se nazivaju također tropske močvarne šume uopće – *Riječi bujaju, savijaju se oko mene kao lijane, niču kao paprat, rastu kao puzavice, rastvaraju se kao lopoči, obrastaju me kao divlje orhideje. Bujna rečenična džungla oduzima mi dah.*

Dakle, vidimo iz primjera da riječ koja se posuđuje, u svome jeziku ima više značenja, dok se u jeziku primaocu njezino značenje sužava te posuđenica tada sadrži znatno manje značenja u odnosu na izvornu riječ.

5.1.4.3. PROŠIRENJE ZNAČENJA

Proširenje značenja jest jedini oblik promjene značenja posuđenice koja pripada sekundarnoj adaptaciji, i upravo se zato najviše razlikuje od prethodnih. Proširenje značenja zahtijeva ulazak posuđenice u leksički sustav jezika primaoca u kojem se ona razvija poput domaće riječi bez obzira na to što je ušla naknadno u jezik kao strana riječ. S obzirom na to da su tek od nedavno angлизmi počeli nekontrolirano ulaziti u hrvatski jezik vrlo je malo posuđenica s dodatnim značenjima jer je za to

potrebno ipak nešto više vremena bivanja u samome jeziku primaocu, odnosno u hrvatskome jeziku. Uzrok tomu su, naravno, pregršt anglizama koji su ušli u hrvatski jezik u kratkome razdoblju, ali i pravila hrvatske standardne norme.¹⁴⁷

*Dok je proces suženja značenja mnogo bolje lingvistički određen i može se lakše vremenski utvrditi i preciznije opisati, proširenje značenja često ostaje nepotpuno objašnjeno, odnosno objašnjenje koje pružamo za neke slučajeve te semantičke promjene mnogo je nestalnije.*¹⁴⁸ Nestalnije je upravo zbog toga što se značenja mogu mijenjati kroz vrijeme, ali i kroz različite situacije. Primjere engleskih leksema koje su uz svoja značenja razvila i neka nova, najčešće možemo pronaći u publicističkome stilu i u razgovornome jeziku mladeži.¹⁴⁹

Proširenje značenja najučestalije je kod pseudoanglizama, odnosno kod riječi koje su nastale od engleskih elemenata, ali takvo značenje i oblik nisu prihvaćeni u engleskome jeziku.¹⁵⁰ Pseudoanglizmi nastaju na tri načina: derivacijom (dodavanjem nastavka *-er*, *-ist* na neki anglizam, *autostoper* = anglizam *autostop* + nastavak *-er*, *vaterpolist* = anglizam *vaterpolo* + nastavak *-ist*), kompozicijom (dodavanjem nekog drugoga leksema na anglizam, *golman* = anglizam *gol* + leksem *man*) te elipsom (ispuštanjem sufiksa *-ing* u engleskome leksemu, *air-conditioning* = *air-condition*).¹⁵¹

Takvo proširenje značenja podrobnije možemo prikazati imenicom *darker* (MB, 83). Upravo je imenica *darker* jedna od pseudoanglizama jer ona ne postoji u engleskome jeziku, ali postoji pridjev *dark*. Dakle, imenica je tvorena od engleskih elemenata, ali njezino značenje i oblik ne postoje u engleskome jeziku. Značenje se pridjeva *dark* tijekom godina proširilo, i to ne samo u hrvatskome jeziku, nego i u ostalim jezicima te označuje sljedeće:

- vrstu pop-glazbe nastale 80-ih godina

¹⁴⁷ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 202.

¹⁴⁸ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 174.

¹⁴⁹ Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 202.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 193. – 194.

- *stil odijevanja u kojem prevladava crna boja, popularan među mladima koji slušaju dark*¹⁵²

Zbog tih je značenja nastala imenica *darker*, *darkerica*, ali i pridjev *darkerski* u hrvatskome jeziku. Takvom se imenicom i pridjevom danas označuje *pristaša mladenačkog stila odijevanja u kojem prevladava crna boja i općenito, pesimistički, mračan, crn pogled na svijet*.¹⁵³

5.1.5. LEKSIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Nakon što smo se osvrnuli na značenje posuđenica, red je na samome leksiku. Korpus ćemo prikazati rječnikom koji će biti u obliku tablice te ćemo navesti sve posuđenice, ali i izvorne engleske lekseme koje smo rabili kao primjere za opisivanje određenih prilagodba. Leksik će biti posložen abecednim redoslijedom. Prvo ćemo navesti posuđenicu ili izvorni leksem na engleskome jeziku, ovisno o tome kako se leksem pojavljuje u romanu, potom će slijediti značenje leksema na hrvatskome jeziku, a za sam ćemo kraj citirati rečenicu iz romana u kojoj se ta posuđenica (ili model) pojavljuje da bi iz konteksta bilo shvaćeno njezino značenje.

RJEČNIK

PRIMJER IZ KORPUSA	ENGLESKI LEKSEM	ZNAČENJE LEKSEMA NA HRVATSKOME JEZIKU ¹⁵⁴	PRIMJER IZ ROMANA
<i>ahead</i>	<i>ahead</i>	<i>hrv. ispred, prijedlog</i>	<i>I putnici će biti drugi, ljudi koji će zaista imati poglede uprte ahead, i koji više neće razumjeti</i>

¹⁵² Nikolić-Hoyt, *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005., 203.

¹⁵³ <https://jezikoslovac.com/word/p8p0>, pristupljeno: 24. 8. 2022.

¹⁵⁴ Prijevod preuzet s <https://hr.glosbe.com/en/hr>, pristupljeno: 9. 9. 2022.

			<i>prošlost, ili barem ne na isti način. (MB, 280)</i>
<i>asshole</i>	<i>asshole</i>	<i>hrv. šupak, imenica (m. r. jd.)</i>	<i>A što ako sam ja bio taj asshole koji vas je tužio Draaismi?! (MB, 255)</i>
<i>autsajder</i>	<i>outsider</i>	<i>ang. autsajder, imenica (m. r. jd.)</i>	<i>Bio je tu i neizbježni Charles Bukovsky, koji je mnogim generacijama, pa tako i njima, imponirao svojim pobunjeništvom i autsajderstvom. (MB, 30)</i>
<i>band</i>	<i>band</i>	<i>hrv. grupa, imenica (ž. r. jd.)</i>	<i>Glavnina Ljubine ispovijesti upućene nevidljivom slušaocu odnosi se na njegovu mladost u poslijeratnom Beogradu, na svijet beogradskih gangstera (Stole Apaš i njegova banda), plesnjaka, nadmetanja oko djevojaka... (MB, 213)</i>
<i>bitch</i>	<i>bitch</i>	<i>hrv. kurva, imenica (ž. r. jd.)</i>	<i>Nevena je šutke pokupila svoje stvari, protisnula – Bitch! – i izišla iz razreda zalupivši vratima. (MB, 188)</i>
<i>black out</i>	<i>black out</i>	<i>hrv. zamračivanje, imenica (s. r. jd.)</i>	<i>Kada djed pita unuke što su to vidjeli u svijetu i što im je to savjetovao bog Svarožić, Potjeh se ne može sjetiti (Igor to zove black-outom). (MB, 223)</i>
<i>blad</i>	<i>blood</i>	<i>hrv. krv, imenica (ž. r. jd.)</i>	<i>- Tetka, kako se engleski kaže krvna grupa? - Blad tajp! Žašto pitaš?... (ŠC, 82)</i>

<i>bulldog</i>	<i>bulldog</i>	<i>ang. bulldog,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Jedna je nabita, s čvrstom izbočinom na potiljku, sliči na ostarjelog buldoga. (BJ, 10)</i>
<i>Coca Cola</i>	<i>Coca-Cola</i> ¹⁵⁵	<i>ang. Coca-Cola,</i> imenica (ž. r. jd.)	<i>- Coca Colu? (MB, 103)</i>
<i>coffee</i>	<i>coffee</i>	<i>hrv. kava, imenica</i> (ž. r. jd.)	<i>- Coffee! – ispalila je Štefica tako brzo, zadihano i glasno... (ŠC, 84)</i>
<i>copy right</i>	<i>copyright</i>	<i>hrv. (autorsko) pravo</i> (imenica, s. r. jd.)	<i>lako mi se činilo da imam copy right na “jugoslavensku” priču, u tom trenutku sve su bile “moje”. (MB, 278)</i>
<i>delete</i>	<i>delete</i>	<i>hrv. izbrisati,</i> glagol (svrš.)	<i>Vlasti u našoj bivšoj zemlji pritiskale su tipku delete, a ja tipku restore. (MB, 64)</i>
<i>displej</i>	<i>display</i>	<i>hrv. zaslona,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Znala sam samu sebe sve češće zatjecati kako odlazim do glavnoga staničnog hola i buljim u raspored vlakova, baš kao da ću na displeju naći rješenje za svoju tjeskobu. (MB, 38)</i>
<i>doping</i>	<i>doping</i>	<i>ang. doping,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>... diskvalificirani su iz Tour de France 2007, jer je otkriveno da su kao doping koristili transfuziju krvi. (BJ, 244)</i>
<i>džungla</i>	<i>jungle</i>	<i>hrv. džungla,</i> imenica (ž. r. jd.)	<i>Bujna rečenična džungla oduzima mi dah. (MB, 294)</i>
<i>erkondišn</i>	<i>air condition</i>	<i>hrv. klimatizacija,</i> imenica (ž. r. jd.)	<i>Osim toga, vi tu imate taj erkondišn... (BJ, 176)</i>

¹⁵⁵ Velikim se početnim slovom pišu jednorječna imena te prva riječ i riječ koja je i sama ime. (<http://pravopis.hr/pravilo/ostala-imena/100/>, pristupljeno: 28. 8. 2022.) To vrijedi i za nazive robnih marka i modela, pa tako i za Coca-Colu, marku koja je već toliko uvriježena u hrvatskome jeziku da je s razlogom na ovome popisu. Što se deklinacije tiče, samo se druga riječ deklinira (*Cola*), dok prva riječ ostaje uvijek ista (*Coca*). (<http://www.gfos.unios.hr/images/jezicni-prirucnik-coca-cole-hbc-hrvatska-02-2012-1.pdf>, pristupljeno: 28. 8. 2022.)

<i>escape</i>	<i>escape</i>	<i>hrv. bijeg, imenica</i> (m. r. jd.)	Escape je uvijek postojao kao opcija. (MB, 288)
<i>esej</i>	<i>essay</i>	<i>hrv. esej, imenica</i> (m. r. jd.)	<i>Dragi moj Petroviću je roman-esej, oštra analiza mentaliteta, običaja i navika srpske provincije.</i> (MB, 209)
<i>exit</i>	<i>exit</i>	<i>hrv. izlaz, imenica</i> (m. r. jd.)	<i>“Domovina“ je još uvijek tinjala negdje u njima kao mutno “exit“ svjetlo.</i> (MB, 190)
<i>fan</i>	<i>fan</i>	<i>hrv. (vatren)</i> <i>obožavatelj,</i> <i>(zaneseni)</i> <i>pristaša,</i> <i>(strastven)</i> <i>'navijač'¹⁵⁶,</i> <i>imenica (m. r. jd)</i>	<i>Slavistica, moj navodni fan, pročitaj sve što napišem, dobro vlada hrvatskim jezikom, ili srpsko-hrvatskim, ili hrvatsko-bosansko-srpskim,...</i> (BJ, 40)
<i>fajl</i>	<i>file</i>	<i>hrv. datoteka,</i> <i>imenica (ž. r. jd.)</i>	<i>Moja podsvijest je tko zna zašto presložila fajlove i gurnula Zagreb u pretkolorističku prošlost.</i> (MB, 138)
<i>fajn</i>	<i>fine</i>	<i>hrv. dobro, prilog</i>	<i>OK. Fajn. Skrolam dalje.</i> (MB, 83)
<i>fani</i>	<i>funny</i>	<i>hrv. smiješno,</i> <i>prilog</i>	<i>- Jaranica mi je pala u nesvijest, a tebi je to fani... Šta ti je tu fani, bogati?</i> (BJ, 199)
<i>film</i>	<i>film</i>	<i>ang. film, imenica</i> (m. r. jd.)	<i>S Kusturicom je, usput rečeno, i umro jugoslavenski film.</i> (MB, 79)
<i>filmski</i>	<i>film</i>	<i>ang. filmski,</i> <i>pridjev (m. r. jd.)</i>	<i>I mnogo toga završilo je na smeću: knjige, filmske trake, fotografije, udžbenici,</i>

¹⁵⁶ B. Klaić, *Rječnik stranih riječi*, Školska knjiga, Zagreb, 2007., 410.

			<i>dokumenti, spomenici...</i> (MB, 64)
<i>frik</i>	<i>freak</i>	<i>hrv. čudak,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Ko da su svi Kamenko Katić,</i> <i>sjećaš se tog frika?</i> (MB, 84)
<i>food supplement</i>	<i>food supplement</i>	<i>hrv. dopuna</i> <i>(prehrani),</i> imenica (ž. r. jd.)	<i>Mr. Shake je, da skratimo priču,</i> <i>s vremenom izrastao u kralja</i> <i>industrije magičnih prašaka i</i> <i>napitaka, koji su nosili etiketu</i> <i>food supplementa.</i> (BJ, 93)
<i>gangster</i>	<i>gangster</i>	<i>ang. gangster,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Glavnina Ljubine ispovijesti</i> <i>upućene nevidljivoj slušaocu</i> <i>odnosi se na njegovu mladost u</i> <i>poslijeratnom Beogradu, na</i> <i>svijet beogradskih gangstera</i> <i>(Stole Apaš i njegova banda)...</i> (MB, 213)
<i>gay</i>	<i>gay</i>	<i>hrv.</i> <i>homoseksualac,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>- Ja sam ga otpratio kući... I malo</i> <i>smo se poigrali... Uroš nije bio</i> <i>gay... Bili smo pijani...</i> (MB, 299)
<i>golf</i>	<i>golf</i>	<i>ang. golf,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Golf je jedan izuzetno lijep</i> <i>sport...</i> (BJ, 146)
<i>hipi</i>	<i>hippie</i>	<i>ang. hipi (jedna</i> <i>od najnovijih</i> <i>pojava u svijetu</i> <i>američke nastrane</i> <i>mladeži¹⁵⁷),</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Ovdje je započinjala Crvena</i> <i>čtvrta, tu su se šetkali sitni drug-</i> <i>dileri, prostitutke, kineske</i> <i>domaćice, pimpovi, narkomani,</i> <i>pijanci, ostarjeli hipici, vlasnici</i> <i>malih trgovina,...</i> (MB, 12)
<i>internetski</i>	<i>Internet¹⁵⁸</i>	<i>ang. internetski,</i> pridjev (m. r. jd.)	<i>... i provlače se sve do našeg</i> <i>vremena i masovne kulture; do</i>

¹⁵⁷ Ibid., 545.

¹⁵⁸ *Internet* dolazi iz engleskoga jezika te se piše velikim početnim slovom. U hrvatskome je jeziku situacija nešto drugačija. *Internet* se može pisati i velikim i malim početnim slovom: jezikoslovci se bore za pisanje riječi *internet* malim početnim slovom, dok se informatičari zalažu za *Internet*, odnosno za pisanje naziva velikim početnim slovom. Dakle, u hrvatskome je jeziku ispravno i jedno i drugo. (<http://pravopis.hr/ajax/rules-meta.php?type=S&marker=14&category=66>, pristupljeno: 28. 8. 2022.)

			televizijskih sapunica, naučnofantastičnih serija, internetskih foruma i videoigara... (BJ, 227)
<i>jogging</i>	<i>jogging</i>	hrv. džoging, imenica (m. r. jd.)	Kratak pregled bio je ništa drugo do naporan jogging kroz književnu povijest prepunu podataka, godina, imena. (MB, 187)
<i>keks</i>	<i>cake</i>	hrv. keks, imenica (m. r. jd.)	- Bolje ne pitaj, tu se više ništa ne može... - rekla je i dodala: - Uzmi iz špajze kutiju s keksima , molim te... (MB, 120)
<i>klub</i>	<i>club</i>	ang. klub, imenica (m. r. jd.)	U Berlinu, u kvartu gdje smo Goran i ja stanovali, znala sam zastati pred zastakljenom stijenom jednog izbjegličkog " kluba ". (MB, 24)
<i>kompatibilan</i>	<i>compatible</i>	ang. kompatibilan, pridjev (m. r. jd.)	... moldavskih, letonskih i litvanskih sivih provincija jurnut će na evropska i američka sveučilišta novi, kompatibilni igrači, tranzicijski mutanti, ti koji će konačno "znati znanje". (MB, 280)
<i>kompetitivan</i>	<i>competitive</i>	ang. kompetitivan, pridjev (m. r. jd.)	Život u bivšoj Jugi bio je za mnoge ljude naporan, zahtjevan i kompetitivan . (MB, 135)
<i>kompjuterski</i>	<i>computer</i>	hrv. računalni, pridjev (s. r. jd.)	Goran, koji je na zagrebačkome Matematičkom fakultetu bio docent, brzo je našao posao u nekoj kompjuterskoj firmi, ali je

			<i>nakon nekoliko mjeseci ostavio posao. (MB, 11)</i>
<i>konklužon</i>	<i>conclusion</i>	<i>hrv. zaključak,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>I nisu niš bolji ni ovi danas. I za taj konklužon ti ne treba kalkulator. (MB, 85)</i>
<i>kontejner</i>	<i>container</i>	<i>ang. kontejner,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Knjige su bacane u kontejnere za smeće, knjige su gorjele, drugarice! (MB, 253)</i>
<i>kontrolirati</i>	<i>to control</i>	<i>hrv. kontrolirati,</i> glagol (dvov.)	<i>- Samo kontroliram, da vidim da li se dobro zabavljate... (BJ, 96)</i>
<i>lift</i>	<i>lift</i>	<i>hrv. dizalo,</i> imenica (s. r. jd.)	<i>Kroz uzak prozor na liftu, kao kroz ronilačku masku, vidjela sam kako prinosi ruku obrazu. (MB, 130)</i>
<i>live</i>	<i>live</i>	<i>hrv. uživo, prilog</i>	<i>Prolazak tog vlaka Hrvati su pratili na telki, live. (MB, 82)</i>
<i>look</i>	<i>look</i>	<i>hrv. gledati, glagol</i> (nesvrš.)	<i>- Look... Mevludin je isparao ček na komadiće i bacio komadiće u zrak kao korjandole. (BJ, 157)</i>
<i>make over</i>	<i>make over</i>	<i>hrv. mijenjanje izgleda, preobrazba, preobražaj¹⁵⁹,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Nedavno izvedena prva transplatacija lica mogla bi inducirati novu glad: glad za totalnim make over-om, za transformacijom smrtne “žabe“ u besmrtnu “princezu“. (BJ, 244)</i>
<i>management</i>	<i>management</i>	<i>hrv. upravljanje,</i> imenica (s. r. jd.)	<i>Bit će to ljudi koji će udobno živjeti na nesreći onih kojima će pomagati, jer i nesreća zahtijeva management, bez</i>

¹⁵⁹ Hrvatska inačica preuzeta s <http://www.gfos.unios.hr/images/jezicni-prirucnik-coca-cole-hbc-hrvatska-02-2012-1.pdf>, pristupljeno: 9. 9. 2022.

			managementa nesreća je tek puki neuspjeh. (MB, 280)
<i>meeting point</i>	<i>meeting point</i>	hrv. sastajalište, imenica (s. r. jd.)	Znala sam da u svemu tome moram odrediti neko mjesto koje će biti naš meeting point . (MB, 63)
<i>need</i>	<i>need</i>	hrv. <i>trebati</i> , glagol (nesvrš.)	- You need an urgent tip, Teach – rekao je Igor. (MB, 68)
<i>nejm</i>	<i>name</i>	hrv. <i>naziv</i> , imenica (m. r. jd.)	Haj, maj nejm iz Sulejman. (BJ, 103)
<i>pidžama</i>	<i>pyjamas</i>	hrv. <i>pidžama</i> , imenica (ž. r. jd.)	Osobito zadovoljstvo pričinjavalo joj je da izgovara u deminutivu stvari koje je smatrala najintimnijima (moja pidžamica , moj ručničić, moj jastučić, moja bočica, moje papučice...). (BJ, 20)
<i>piercing</i>	<i>piercing</i>	ang. <i>piercing</i> , imenica (m. r. jd.)	- Onda je sve još fantastičnije! Kako se starac samo uvukao u nju. Koji piercing! (MB, 167)
<i>pub</i>	<i>pub</i>	ang. <i>pub</i> (<i>krčma</i> , <i>gostionica</i> , <i>točionica</i> , <i>katkada i hotel</i> ¹⁶⁰), imenica (m. r. jd.)	- Sami smo. Pub je naš. – rekao je Darko. (MB, 93)
<i>rap</i>	<i>rap</i>	ang. <i>rap</i> , imenica (m. r. jd.)	..., koje su moji đaci izgovarali u brzjoj i modernijoj, rap -verziji. (MB, 95)
<i>restore</i>	<i>restore</i>	hrv. <i>obnoviti</i> , glagol (svrš.)	Vlasti u našoj bivšoj zemlji pritiskale su tipku delete, a ja tipku restore . (MB, 64)

¹⁶⁰ B. Klaić, *Rječnik stranih riječi*, Školska knjiga, Zagreb, 2007., 1111.

<i>revolver</i>	<i>revolver</i>	<i>ang. revolver,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Uroš se ubio iz revolvera, pucao si je u sljepoočicu.</i> (MB, 143)
<i>rileks</i>	<i>relax</i>	<i>hrv. odmarati se,</i> glagol (nesvrš.)	- Rileks ... - rekao je mladić. (BJ, 104)
<i>rok</i>	<i>rock</i>	<i>ang. rok - kraće umjesto rok end roul¹⁶¹,</i> imenica (m. r. jd)	<i>Na rok-koncertima ne nosim walkman.</i> (MB, 189)
<i>servis</i>	<i>service</i>	<i>hrv. servis,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Možemo je dati na kemijsko čišćenje... - rekla je Beba, odgegala do telefona i nazvala hotelski servis...</i> (BJ, 185)
<i>skrolati</i>	<i>to scroll</i>	<i>hrv. pomaknuti,</i> glagol (svrš.)	<i>I niš. Idem ti ja skrolat dalje.</i> (MB, 83)
<i>slow motion</i>	<i>slow motion</i>	<i>hrv. usporen,</i> pridjev (m. r. jd.)	<i>Uvećan, u slow motionu, taj je prizor sada bljesnuo pred mojim očima.</i> (MB, 258)
<i>snajper</i>	<i>sniper</i>	<i>hrv. snajper,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>U slici djeteta pogođenog snajperom iz čijih usta curi mlaz krvi pomiješan sa slatkom slinom "kiki" bombona.</i> (MB, 65)
<i>sorry</i>	<i>sorry</i>	<i>hrv. oprostiti,</i> glagol (svrš.)	- Ružno je to što ste rekli. - Sorry . (MB, 168)
<i>spikati</i>	<i>to speak</i>	<i>hrv. govoriti,</i> glagol (nesvrš.)	<i>Kad čujem Dalmatince kako spikaju, to mi je cool.</i> (MB, 48)
<i>sport</i>	<i>sport</i>	<i>ang. sport,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Golf je jedan izuzetno lijep sport...</i> (BJ, 146)
<i>start</i>	<i>start</i>	<i>ang. start,</i> imenica (m. r. jd.)	<i>Pažljivo je pritisnula "start".</i> (MB, 129)
<i>stay</i>	<i>stay</i>	<i>hrv. ostati,</i> glagol (svrš.)	<i>Stay calm but tense...</i> (BJ, 157)

¹⁶¹ Ibid., 1172.

<i>styling</i>	<i>styling</i>	<i>hrv. stil, dizajn</i> ¹⁶² , imenica (m. r. jd.)	<i>... a trenutno je u modi ne samo skidanje stidnih dlaka nego i njihov – styling!</i> (BJ, 244)
<i>surfati</i>	<i>to surf</i>	<i>hrv. pretraživati</i> ¹⁶³ , glagol (nesvrš.)	<i>- Ništa osobito. Surfala sam malo gradom...</i> (BJ, 71)
<i>surprajz</i>	<i>surprise</i>	<i>hrv. iznenađenje</i> , imenica (s. r. jd.)	<i>Najveći surprajz mi je bil to da naši pjesnici vole cveće, ono đurđice, maćuhice, ruže, ciklame, a jedan frik spominje i krvave ciklame.</i> (MB, 84)
<i>šop</i>	<i>shop</i>	<i>hrv. prodavaonica</i> , imenica (ž. r. jd.)	<i>Netko od naših pronašao je posao u radionici gdje se šivala odjeća za seks-šopove, i povukao za sobom ostale.</i> (MB, 19)
<i>šou</i>	<i>show</i>	<i>hrv. priredba, spektakl</i> ¹⁶⁴ , imenica (m. r. jd.)	<i>- Živi šou! E, moj Mevlo, šta ćeš ti još među ovim tjelesinama doživiti'... - uzdahnuo je mladić.</i> (BJ, 121)
<i>tajp</i>	<i>type</i>	<i>hrv. vrsta</i> , imenica (ž. r. jd.)	<i>- Tetka, kako se engleski kaže krvna grupa? - Blad tajp! Žašto pitaš?... (ŠC, 82)</i>
<i>take</i>	<i>take</i>	<i>hrv. uzeti</i> , glagol (svrš.)	<i>- Gledaj! Take it...</i> (BJ, 157)
<i>taksi</i>	<i>taxi</i>	<i>ang. taksi</i> , imenica (m. r. jd.)	<i>U tom trenutku stigao je i taksi.</i> (BJ, 71)
<i>tattoo</i>	<i>tattoo</i>	<i>hrv. tetovaža</i> , imenica (ž. r. jd.)	<i>- A vi? Gdje je vaš tattoo? – pitala sam.</i> (MB, 168)
<i>tenis</i>	<i>tennis</i>	<i>ang. tenis</i> , imenica (m. r. jd.)	<i>Snalazili su se. "Većina je igrala tenis".</i> (MB, 18)

¹⁶² Ibid., 1261.

¹⁶³ Prijevod preuzet s <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>, pristupljeno: 9. 9. 2022.

¹⁶⁴ Ibid., 1219.

<i>test</i>	<i>test</i>	<i>ang. test, imenica</i> (m. r. jd.)	<i>Topolanek je napravio mali test: pročitao je glasno listu namirnica koju mu je žena jutros tutnula u ruke.</i> (BJ, 176)
<i>understand</i>	<i>understand</i>	<i>hrv. razumjeti,</i> <i>glagol (dvov.)</i>	<i>I am sorry, I understand the full extent of your damage...</i> (BJ, 156)
<i>videorekorder</i>	<i>video recorder</i>	<i>ang.</i> <i>videorekorder,</i> <i>imenica (m. r. jd.)</i>	<i>Ustala sam i, ne gledajući što uzimam, dohvatila s police prvu videokazetu i gurnula je u videorekorder.</i> (MB, 268)
<i>walkman</i>	<i>walkman</i>	<i>ang. walkman,</i> <i>imenica (m. r. jd.)</i>	<i>- Igore, skinite taj walkman. Ovo nije rok-koncert, nego fakultet.</i> (MB, 189)
<i>website</i>	<i>website</i>	<i>hrv. (internetska)</i> <i>stranica, imenica</i> (ž. r. jd.)	<i>- Sve je ovo strašno... Valjda nemaju novaca za renovaciju pa pokrivaju kuće reklamama? – rekla sam pogleda uprta u fasadu koja se šarenila od reklama poput porno websitea.</i> (BJ, 58)
<i>whatever</i>	<i>whatever</i>	<i>hrv. svejedno,</i> <i>prilog</i>	<i>- Mislite, na Trgu bana Jelačića... - ispravio me tip.</i> <i>- Whatever...</i> <i>- Hm... Ne znam.</i> (MB, 138)

Tablica 4. Rječnik anglizama

Vidimo iz priloženoga da je u našem korpusu pronađeno mnoštvo anglizama koji se javljaju kao posljedica hrvatsko-engleskih dodira.

Dakle, rječnik sadrži osamdeset i dvije posuđenice zajedno s izvornim engleskim leksemima. Trideset i tri je leksema na izvornome engleskome jeziku, što znači da preostali broj (četrdeset i devet) čine posuđenice, u našem slučaju anglizmi.

Pretežito je riječ o imenicama, iako ima i glagola, dok su pridjevi, priloz i prijedlozi rjeđi.

5.1.6. SINTAKTIČKA PRILAGODBA ANGLIZAMA

Za određivanje razina na kojima će se odvijati analiza dodira vrlo je važan odnos posredno-neposredno posuđivanje. Prilagodbe koje smo do sada proučavali pripadaju posrednome posuđivanju. Dakle, riječ je o sljedećim prilagodbama: ortografska, fonološka, morfološka, leksičko-semantička i leksička prilagodba. Jedina razina koja pripada neposrednome posuđivanju jest sintaktička razina.¹⁶⁵ Francuski je jezikoslovac A. Meillet mišljenja da se posuditi može samo leksik, dok izgovor i gramatika čine zatvorene sustave koji ne primaju strane elemente. Upravo zbog toga postoji razlika između posrednoga i neposrednoga posuđivanja. Posredno posuđivanje se ograničava na leksik, dok se neposredno posuđivanje odnosi na gramatičke strukture.¹⁶⁶ Rečenice proučavane na sintaktičkoj razini posuđene su direktno, bez posrednika te je upravo iz toga vidljivo kako je jezik davalac, odnosno engleski jezik prestižniji od hrvatskoga jezika koji je u našem slučaju jezik primalac. Da je engleski jezik dominantan dokazuju i primjeri iz romana koje ćemo navesti, a kojih je mnogo. Riječ je o pojedinim tekstovima i rečenicama koji su pisani izvornim engleskim jezikom. No, prije ispisivanja primjera osvrnut ćemo se na neke sintaktičke značajke hrvatskoga i engleskoga jezika.

Svaki jezični sustav ima svoje sintaktičke specifičnosti pa tako i engleski i hrvatski jezik. Kada govorimo o redu riječi u rečenici, u engleskome jeziku to izgleda ovako: subjekt + predikat + objekt + priložna oznaka mjesta + priložna oznaka vremena (npr. *John (S) wrote (P) a poem (O) in his room (POM) yesterday (POV)*).¹⁶⁷ S obzirom na to da engleski jezik nema padežne nastavke, ovaj se redosljed riječi u rečenici mora strogo pratiti jer se značenje riječi očituje upravo preko njega, odnosno preko mjesta riječi u rečenicama. S druge strane, hrvatski jezik ipak dopušta

¹⁶⁵ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986., 185.

¹⁶⁶ Ibid., 186.

¹⁶⁷ L. Mahović, B. Stojaković, *Modul za učenje i uvježbavanje sintakse u sustavu Learning English Online*, Politehnika i dizajn, Vol. 9 No. 1, 2021., 10.

odstupanja kada je riječ o redosljedu riječi u rečenicama jer imenske riječi imaju padežne nastavke preko kojih je moguće pratiti njihovo značenje.¹⁶⁸

Iako pasivne rečenice u našem korpusu nisu potvrđene, potrebno ih je spomenuti jer je engleski jezik prepoznatljiv upravo po njima, dok ih hrvatski jezik ima minimalno. *U hrvatskom se jeziku međutim pasiv rijetko rabi, ne zato što se on nikako ne bi smio rabiti, nego zato što u hrvatskom ima više načina da se nešto kaže bezlično nego u engleskom.*¹⁶⁹ U ovome je slučaju hrvatski jezik u boljem položaju jer preporuka je jezikoslovaca da se pasiv čim više izbjegava, a aktiv čim više upotrebljava.¹⁷⁰

Primjeri izvornih engleskih tekstova i rečenica iz romana *Štefica Cvek u raljama života*:

- LESSON THIRTEEN

Cooking

Mrs. Johnson has a small and pleasant kitchen. She is cooking and Pat is helping her. They are making dinner for their guests, the Cabots. They have a lot of work to do. There are many things on the kitchen table: a big piece of meat, three eggs, a lot of potatoes, a little butter and a bottle of milk. First Mrs. Johnson is taking the meat and cooking it in a lot of water. She is making soup. Is she putting any salt in it? Yes, she is, but not much. Pat has a knife in her hand. She is cutting the potatoes. They are talking about the cake. They can't make a big cake, because they have few eggs at home, not more than three. So, they are making a pudding with four cups of milk, two eggs, a little flour and some sugar. Henry is coming into the kitchen, bringing a bottle of wine from the shop. Mrs. Johnson has a lot of coffee at home, so she can make coffee after dinner. While Mrs Johnson is working in the kitchen, Pat can lay the table.
(ŠC, 86)

- *My name is Vinko Frndić.* (ŠC, 84)

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ N. Raos, *O potrebi razlikovanja hrvatskoga i engleskog jezika*, Arhiv za higijenu rada i toksikologiju, Vol. 57 No. 4, 2006., 406.

¹⁷⁰ Ibid.

- *My name is Štefica Cvek. (ŠC, 84)*
- *What do you prefer, tea or coffee? (ŠC, 84)*
- *Coffee! (ŠC, 84)*
- *Then, let's drink a cup of coffee! (ŠC, 85)*
- *Yes... (ŠC, 85)*
- *(THE END) (ŠC, 85)*
- *A colorful collection of the world's most fascinating men. (ŠC, 99)*

Primjeri izvornih engleskih tekstova i rečenica iz romana *Ministarstvo boli*:

- *I was born 1969 in Sarajevo, Bosnia, where I lived all my life (...); I was born in 1974. in Zagreb, from a Catholic mother and Jewish father (...); I was born in 1972. in Zvornik. My father was a Serb and my mother a Muslim (...); I was born in Leskovac in 1972... (MB, 32)*
- *I was born in 1962, in Zagreb, in former Yugoslavia... (MB, 32)*
- *Shit, I don't have any biography! (MB, 32)*
- *Shit! Do I have any biography? (MB, 32)*
- *Slaves are natural born teachers! (MB, 54)*
- *Yes, this is my chick! (MB, 163)*
- *This is impressive, Teach! (MB, 165)*
- *Tell me more about it... (MB, 165)*
- *That's not your business! (MB, 166)*
- *That's a good girl! (MB, 170)*
- *I'm a player. I'm sharp as a tack! (MB, 170)*
- *Good luck... (MB, 218)*
- *Just like that! (MB, 224)*

- *Well, you are sorry...* (MB, 243)

- *Don't tell me?!* (MB, 245)

- *So what?* (MB, 246)

- *OK, than...* (MB, 246)

- *As I want to.* (MB, 248)

- *A movie of the week.* (MB, 249)

- *Don't you worry...* (MB, 251)

- *Humpty Dumpty sat on the wall,*

Humpty Dumpty had a great fall.

All the King's horses and all the King's men

Couldn't put Humpty together again. (MB, 263)

- **Question 1.** *Whom did Anne first share her room with?* **Question 2.** *Whom did she have to share it with later on?* **Question 3.** *What did Anne do to liven up her room?* **Question 4.** *Who built the bookcase?* **Question 5.** *From which country did the Frank family flee?* **Question 6.** *Were all Anne's girlfriends refugees?* (MB, 287-288)

- **Question:** *What was the name of the country in the South of Europe which fell apart in 1991?* a) *Yugoslavia;* b) *Yugoslavia;* c) *Slownakia.* **Question:** *What was the name of the inhabitants of the country which fell apart in 1991?* a) *Yugoslavs;* b) *Mungoslavs;* c) *Slavoyugs.* **Question:** *Where do the people, whose country have been disappeared, live now?* a) *They do not live;* b) *They hardly live;* c) *They moved to another country.* **Question:** *What should the people who found themselves as refugees in another country first do?* a) *They should intergate;* b) *They should desintegrate;* c) *They should move to another country.* (MB, 289)

- *This is Tanja, our babysitter. She's wonderful with children. She really has a way with them...* (MB, 295)

Primjeri izvornih engleskih rečenica iz romana *Baba Jaga je snijela jaje*:

- *Piece of cake!* (BJ, 52)
- *See you, die!* (BJ, 100)
- *Hi! My name is Beba!* (BJ, 103)
- *Where you from?* (BJ, 120)
- *I am sorry, I understand the full extent of your damage...* (BJ, 156)
- *There has been no let-up in the fighting in Bosnia. Heavy shelling continued throughout the night...* (BJ, 156)
- *Stay calm but tense...* (BJ, 157)
- *The atmosphere in the city remains calm but tense as the ceasefire appears to be holding.* (BJ, 157)
- *You're my thrill...* (BJ, 158)
- *You do something to me...* (BJ, 158)
- *Nothing seems to matter...* (BJ, 158)
- *Here's my heart on a silver platter...* (BJ, 158)
- *Where is my will, why this strange ceasefire...* (BJ, 159)
- *Old ladies are funny!* (BJ, 199)
- *Why?* (BJ, 199)
- *I am feeling mellow...* (BJ, 214)

Nerijetko se u korpusu mogu uočiti i rečenice koje su kombinirane hrvatskim i engleskim leksemima, primjerice: *Ja sam mirno sjedio, mind you...* (MB, 162) / *That's not your bussines! Pogledajte kroz lupu...* (MB, 166) / *Just a footnote, profesorice... U književnosti uvijek putuju muškarci.* (MB, 225) / *By the way, jeste li ih ikada pokušali staviti na ruke?* (MB, 243) / *OK, than...Zašto ste mi dali jedinicu?* (MB, 246) / *Eto, sad ste konačno dobili to što ste tražili. Kino. A movie of the week.* (MB, 249) / *You are a lucky bitch, drugarice, imate sreću da vam sve ovo govorim...* (MB, 254)

Dakle, vidimo da je broj izvornih engleskih rečenica koji se nalazi u našem korpusu doista velik. Osim toga, u korpusu su prisutne i rečenice koje su kombinirane hrvatskim i engleskim jezikom, a riječ je o komunikacijskoj strategiji naziva prebacivanje kodova. Dubravka Ugrešić prebacivanjem kodova svjesno prelazi s hrvatskoga na engleski jezik kako bi se približila publici, ali i današnjoj svakodnevnoj komunikaciji koja je sve više prožeta anglizmima i izvornim engleskim riječima. Gumperz, lingvist kojemu je u središtu proučavanja bio fenomen prebacivanja kodova, zaključuje da je *to zapravo moćan instrument nagovaranja u svakodnevnoj komunikaciji jer je upućen sudionicima koji dijele iste vrijednosti i pripadaju istoj etničkoj i društvenoj skupini.*¹⁷¹

Posuđenice ulaze u jezik procesom prebacivanja kodova, a kasnije se prilagođavaju jeziku primaocu, u ovome slučaju, hrvatskome jeziku.¹⁷² One prije samoga ulaska u jezik primalac prolaze kroz tri faze: *prebacivanje kodova predstavlja prvu fazu jezične interakcije, kojoj slijedi druga faza zastupljena miješanjem kodova, a treću fazu predstavljaju same posuđenice, kao krajnji rezultat prebacivanja kodova.*¹⁷³ Sve je više posuđenica prisutno u našem leksiku što označava napredak u poznavanju drugoga koda, odnosno engleskoga jezika, ali i sve jače razvijanje bilingvizma na našim prostorima.

¹⁷¹ S. Tamaro, *Svjesna i nesvjesna uporaba talijanizama i talijanskoga jezika u dijalozima Franine i Jurine iz Naše sloge s posebnim osvrtom na fenomen prebacivanja kodova* u *Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Naša sloga (1870. – 2020.)*, (ur. M. Dabo, T. Fonović Cvijanović, V. Vitković Marčeta), Pula, 2022., 306.

¹⁷² Ibid., 313.

¹⁷³ Ibid.

6. ZAKLJUČAK

Hrvatski jezik nerijetko poseže za anglizmima. Najviše je to izraženo u 21. stoljeću kada anglizmi i izvorne engleske riječi sve brže razaraju hrvatski leksik. Jezičnim se posuđivanjem leksik hrvatskoga standardnog jezika mijenja te se sve manje teži jezičnome purizmu jer je utjecaj drugih jezika, u prvome redu engleskoga jezika, sve prodorniji. Utjecaj je sve jači upravo zbog toga što je razvoj domaće terminologije toliko spor da ne uspijeva pratiti sve brži razvoj tehnologije. Stoga bismo mogli reći da anglizmi obogaćuju hrvatski jezik, odnosno nadopunjavaju leksičke praznine hrvatskoga standardnog jezika zbog sporoga razvoja domaće terminologije.

Naše je istraživanje izvršeno na korpusu autorice Dubravke Ugrešić te smo proučavali anglizme na temelju šest razina prilagodba posuđenica: ortografska, fonološka, morfološka, leksičko-semantička, leksička i sintaktička.

Kod ortografske se prilagodbe anglizmi prilagođavaju ortografskome sustavu hrvatskoga jezika, iako je to težak zadatak jer je broj grafema u hrvatskome i engleskome jeziku nejednak. Stoga su u korpusu najbrojniji bili anglizmi koji su zadržavali svoj vlastiti ortografski oblik, odnosno osnovni se oblik formirao prema ortografiji modela.

Nadalje, što se fonološke prilagodbe tiče, tu su pak najučestaliji bili anglizmi koji pripadaju nultoj ili potpunoj transfonemizaciji u kojoj se fonemi hrvatskoga i engleskoga jezika podudaraju pa se onda s lakoćom mogu zamijeniti fonemi jezika *davaoca* i jezika *primaoca*.

Morfološku smo prilagodbu analizirali prema vrstama riječi: posebno imenice, glagole, pridjeve i priloge. Kada je riječ o imenicama, anglizmi se dekliniraju po deklinacijskome sustavu hrvatskoga jezika te preuzimaju domaće sufikse ovisno o rodu, broju i padežu imenice. Najbrojnije su bile imenice koje pripadaju kompromisnoj transmorfemizaciji u kojoj anglizmi zadržavaju izvorni sufiks, odnosno vezani morfem jezika *davaoca*. Kod glagola se uzima osnova anglizama, dok se sufiksi preuzimaju iz jezika *primaoca*, hrvatskoga jezika. No, u našem su korpusu najčešći glagoli bili oni izvorni, tj. engleski glagoli. Zatim, sljedeća su vrsta riječi pridjevi. Pridjevi se dijele na dvije adaptacije, primarnu i sekundarnu. Ponovno, i kod ove su vrste riječi najbrojniji i najučestaliji bili pridjevi primarne adaptacije – izvorni pridjevi, pridjevi koji su preuzeti

iz engleskoga jezika. Naišli smo i na priloge koji su direktno preuzeti iz jezika davaoca, odnosno engleskoga jezika.

Leksičko-semantičkom prilagodbom posuđenice mogu mijenjati svoje značenje tako što ga mogu suziti, proširiti, ali može ostati i nepromijenjeno. Najviše je primjera u korpusu bilo upravo kod nulte semantičke ekstenzije u kojoj se značenje posuđenice ne mijenja te se podudara sa značenjem izvorne engleske riječi.

Kod leksičke smo se prilagodbe osvrnuli na posuđenice, ali i izvorne engleske riječi koje smo pronašli u našem korpusu. Prikazali smo ih u obliku rječnika te zaključili da je riječ o podosta velikome broju anglizama i engleskih riječi koje se nalaze u romanima Dubravke Ugrešić.

Za sam smo kraj analizirali anglizme na sintaktičkoj razini. Takvi su anglizmi u korpusu posuđeni direktno iz jezika davaoca. Količinom smo izvornih engleskih riječi i rečenica koje se nalaze u romanima ustvrdili da je jezik davalac, engleski jezik ipak prestižniji i dominantniji od jezika primaoca, tj. hrvatskoga jezika.

Ukupno je u romanima *Štefica Cvek u raljama života*, *Ministarstvo boli* i *Baba Jaga je snijela jaje* Dubravke Ugrešić potvrđeno osamdeset i dva primjera anglizama među kojima se nalaze i prilagođeni i neprilagođeni primjeri, zatim nekoliko čitavih tekstova i podosta izvornih rečenica na engleskome jeziku. Možemo zaključiti da su anglizmi i utjecaj engleskoga jezika u romanima Dubravke Ugrešić pokazatelji da se hrvatski jezik sve više "utapa u moru" engleskih leksema koji su u hrvatskome govoru i pismu sve učestaliji.

7. LITERATURA

- Anić, A., *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb, 2006.
- Babić, S., *Hrvatski jučer i danas*, Školske novine – Zagreb, 1995.
- Badurina, L., Marković, I., Mićanović, K., *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb, 2008.
- Blagoni, R., *Očevidnost i predrasude: Fenomenologija jezika u doticaju od početka njihova proučavanja do konca 20. stoljeća*, Croatica et Slavica Iadertina, Vol. 9/2 No. 9, 2013.
- Filipović, R., Menac, A., *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- Filipović, R., *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1990.
- Filipović, R., *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1986.
- Filipović, R., *Tipovi transfonemizacije u jezicima u kontaktu*, Filologija, Vol. No. 8, 1978.
- Filipović, R., *Transmorfemizacija – najčešći oblik supstitucije na morfološkom nivou*, Filologija, Vol. No. 9, 1980.
- Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M., *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006.
- Frančić, A., Petrović, B., *Hrvatski jezik i jezična kultura*, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zaprešić, 2013.
- *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013.
- Jojić, Lj. (gl. ur.), *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2015.
- Klaić, B., *Rječnik stranih riječi: tuđice i posuđenice*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.

- Mahović, L., Stojaković, B., *Modul za učenje i uvježbavanje sintakse u sustavu Learning English Online*, Politehnika i dizajn, Vol. 9 No. 1, 2021.
- Matasović, R., *Jezična raznolikost svijeta*, Algoritam, Zagreb, 2005.
- Mihaljević, M., *Anglizam ili anglicizam?*, Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, Vol. 41 No. 4, 1993.
- Muhvić-Dimanovski, V., *Njemački kao jezik posrednik pri posuđivanju iz engleskoga u hrvatski*, Suvremena lingvistika, Vol. 41-42 No. 1-2, 1996.
- Nikolić-Hoyt, A., *Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005.
- Opačić, N., *Hrvatski ni u zagradama*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2012.
- Opačić, N., *Hrvatski u zagradama*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006.
- Opačić, N., *Novi jezični putokazi*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2014.
- Opačić, N., *Reci mi to kratko i jasno (2. prošireno izdanje)*, Znanje, Zagreb, 2015.
- Pasini, D., *Nema identiteta bez jezika*, Hrvatski jezik : znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika, Vol. 2 No. 3, 2015.
- Pavlek, S., Gis, I., *100 godina Andrićeva Braniča jezika hrvatskoga*, Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis, Vol. 5. No. 5, 2011.
- Raos, N.: *O potrebi razlikovanja hrvatskoga i engleskog jezika*, Arhiv za higijenu rada i toksikologiju, Vol. 57 No. 4, 2006.
- Samardžija, M., *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2004.
- Sočanac, L., *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: Prilagodba posuđenica*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005.
- Sočanac, L., *Studije o višejezičnosti*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2010.
- Šonje, J. (gl. ur.), *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Školska knjiga, Zagreb, 2000.

- Tamaro, S., *Svjesna i nesvjesna uporaba talijanizama i talijanskoga jezika u dijalogima Franine i Jurine iz Naše sloge s posebnim osvrtom na fenomen prebacivanja kodova* u *Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Naša sloga (1870. – 2020.)*, (ur. M. Dabo, T. Fonović Cvijanović, V. Vitković Marčeta), Pula, 2022.
- Težak, S., *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*, Tipex – Zagreb, 1999.
- Turk, M., *Jezični purizam*, FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, Vol. 8 No. 1-2, 1996.

INTERNETSKE STRANICE

- <https://www.hrvatskiplus.org/article.php?id=1781>, pristupljeno: 25. 5. 2022.
- <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, pristupljeno: 13. 6. 2022.
- *Oxford Learner's Dictionaries*, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>, pristupljeno: 14. 6. 2022.
- <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=63017>, pristupljeno: 1. 7. 2022.
- <https://voxfeminae.net/strasne-zene/dubravka-ugresic-carobnica-hrvatske-postmoderne/>, pristupljeno: 1. 7. 2022.
- <https://www.dubravkaugresic.com/writings/wp-content/uploads/2015/12/Forsiranje-romana-reke-u-postmodernistickom-kljucu.pdf>, 1., pristupljeno: 25. 7. 2022.
- Hudeček L., Matković M., Čutuk I., *Jezični priručnik Coca-Cole HBC Hrvatska*, dostupno na: <http://www.gfos.unios.hr/images/jezicni-prirucnik-coca-cole-hbc-hrvatska-02-2012-1.pdf>, 196., pristupljeno: 25. 7. 2022.
- <https://jezikoslovac.com/word/p8p0>, pristupljeno: 24. 8. 2022.
- <http://pravopis.hr/ajax/rules-meta.php?type=S&marker=14&category=66>, pristupljeno: 28. 8. 2022.
- <http://pravopis.hr/pravilo/ostala-imena/100/>, pristupljeno: 28. 8. 2022.
- <https://hr.glosbe.com/en/hr>, pristupljeno: 30. 8. 2022.

- <https://povijest.hr/drustvo/kultura/kravata-izum-hrvata/>, pristupljeno: 9. 9. 2022.

IZVORI

- Ugrešić, D., *Baba Jaga je snijela jaje*, Vuković & Runjić, Zagreb, 2008.

- Ugrešić, D., *Ministarstvo boli*, 90 stupnjeva, Zagreb, 2004.

- Ugrešić, D., *Štefica Cvek u raljama života*, Večernji list, Zagreb, 2004.

TABLICE

Tablica 1. Promjena engleskih i hrvatskih grafema

Tablica 2. Samoglasnici u hrvatskome i engleskome jeziku

Tablica 3. Suglasnici u hrvatskome i engleskome jeziku

Tablica 4. Rječnik anglizama

SAŽETAK

Hrvatski standardni jezik s vremenom sve više gubi vlastiti identitet zbog popularnoga engleskoga jezika. Anglizmi, odnosno riječi preuzete iz engleskoga jezika stvaraju problem hrvatskome jezičnome sustavu. Upravo je to glavna tema ovoga rada koji se temelji na korpusu autorice Dubravke Ugrešić. U svojim se romanima često koristila anglicizmima, ali i izvornim engleskim leksemima i rečenicama da bi se što više približila svakodnevnoj komunikaciji. Prvi dio rada čini presjek teorija o jezicima u kontaktu, jezičnome posuđivanju, anglicizmima, ali i jezičnome purizmu koji je prisutan u hrvatskome jeziku. U središtu su rada različite vrste prilagodba posuđenica koje su oprimjerene leksemima i rečenicama iz triju romana Dubravke Ugrešić: *Štefica Cvek u raljama života*, *Ministarstvo boli* i *Baba Jaga je snijela jaje*.

Ključne riječi: anglicizmi, jezično posuđivanje, hrvatski jezik, jezici u kontaktu, engleski jezik, posuđenice

SUMMARY

Over time, the Croatian standard language has increasingly been losing its own identity because of the popular English language. Anglicisms, words taken from the English language, create a problem for the Croatian language system. This is exactly the main topic of this work, which is based on the corpus of the author Dubravka Ugrešić. In her novels, she often used anglicisms, but also original English words and sentences in order to get as close as possible to everyday communication. The first part of the work is a section of theories about languages in contact, linguistic borrowing, anglicisms, but also linguistic purism that is present in the Croatian language. At the center of the work are different types of loanword adaptations that are exemplified by lexemes and sentences from three novels by Dubravka Ugrešić: *Štefica Cvek in the Jaws of Life*, *The Ministry of Pain* and *Baba Yaga Laid an Egg*.

Keywords: anglicisms, linguistic borrowing, Croatian language, languages in contact, English language, loanwords